

Nova Strava

GLASILO NARODNEGA DELAVSTVA

Izhaja vsak četrtek. Uredništvo: Ljubljana, Miklošičeva
cesta 22, telef. št. 46-18. — Uprava: Knafljeva ulica 5,
telef. št. 31-22

Delavska izdaja
„DOMOVINE“

Naročnina polletno 18 in celoletno 36 din. — Posamezna
številka 1 din. — Račun Poštne hranilnice, podružnica
Ljubljana, št. 17.751

Mrtvi in živi

Na zemljo lega hladna in pusta jesen s svojim deževjem in meglami. Narava lega k počitku. V to mrko jesensko razpoloženje je katoliška cerkev postavila dva velika in globoko pomembna praznika: praznik vseh svetnikov in praznik vseh vernih duš. Narava poskrbi, da so ti prazniki navadno deževni, brez sonca in veselega razpoloženja. Ljudje in narava so zatopljeni v žalost, v resna razmišljanja in v pobožno molitev. Tudi če je sonce na jasnem nebu, se zdi, da so njegovi žarki blede, brez moči in sijaja, kot da bi se tudi sonce na svoji mogočni poti hotelo za kratek hip zamisliti v dogajanje v svetu pod seboj in v bridkosti, ki jih mora preživljati človek tega sveta in pa tudi v kratko veselje, katerim se na zemlji s tako slastjo udaja ta revni in minljivi človek. Zdi se, da sonce s svojimi bledimi žarki hoče pokazati, kako zelo je žalostno posvetnega življenja pod seboj, čeprav od pradednin daje zemlji življenje in moč in ne zbira med revnimi in bogatimi, tudi ne med velikimi in malimi naredi. Sonce v svoji mogočnosti nadaljuje pot po nedoseženem vsemirju z izrazom kot bi hotelo pomilovati malega in zaskrbljenega, na žalost pa tudi zlobnega in pokvarjenega človeka pod seboj. Sonce s svojo večnostjo z višav svarit človeka, glej svojo slabost, pomisli, da sončni žarki hočejo vsem enako dajati življenje in moč, zakaj v svoji nečimernosti in brezsrčnosti stopaš na pot, da ustvarjaš senco in temo? Enkrat na leto, na praznik vseh svetnikov in vernih duš postoji sonce, da spregovori človeku svarilno besedo. Človek, ali slišiš in razumeš to besedo, ki ti jo govori nebo?

Na praznik vseh svetnikov in vseh vernih duš je človek od narave in od božje volje klican k veliki spovedi, da premisli o svojih grešnih dejanjih in spozna svoja zmotna in kriva početja ter v globokem kesu pomisli na minljivost svojega telesnega življenja. Narava sama vse stori, da ima človek čas in razpoloženje, da pristopi k veliki spovednici: sadovi truda in znoja so pospravljeni, narava odhaja k počitku, človek je nekako ostal sam in zapuščen, vse okoli njega ga kliče, da gre sam v se in opravi veliko spoved z resničnim kesom in z voljo, v bodoče svoje življenje uravnnavati po načelih ljubezni in socialne pravičnosti do vseh ljudi, ki jim je ta zemlja dodeljena v pozemsko bivanje. Vse okoli človeka kliče: človek, glej, kako je vse minljivo, zavej se, da boš danes ali jutri tudi ti prah in pepel, nagnit pod težko rušo zemlje, razpadel boš v nič. Človek spoznaj, da bo za teboj ostal samo še spomin, lep ali grd spomin in samo to bo še važno, kar si ustvaril dobrega za bodoča pokolenja, da jim bo življenje srečnejše in pravičnejše. Jesenski prazniki nas svare, da za hinavščino ni nagrad, da lepe besede brez koristnih dejanj ne pomagajo v nebesa, da bo sloba maščevana, da bo nad nesocialnimi dejanji in zadržanji izrečena ostra sodba. Svetniki so postavljeni na božjo desno stran zato, ker so umrli v dobrih delih in so se od sveta ločili pravični in s plemenitimi hotenji. Svetniki niso umirali v trpljenju zato, da bodo grešniki lažje grešili in se v svoji svetohlini hinavščini zanašali na priporo-

čila svetnikov. Verne duše ne uživajo večnega veselja zato, da bi pokvarjenici smeli živeti v domnevi, da je tudi njim večno veselje določeno, samo, če so po besedi verni in na videz krščeni. Verne duše imajo svoj veliki in simbolični praznik zato, da se človeški rod spomni, da mora biti večno veselo, zaslužno in priznано kot plačilo za globoko vero in resnično ljubezen. Spominjamo se svojih dragih pokojnih staršev, prijateljev, znancev, otrok, sorodnikov, vseh se spominjamo, katere smo v življenju srečali, jih spoznavali, spoštovali ali prezirali. Kako neizmerno srečni smo, ko spoznamo, da naši najbližji vsi dobri prijatelji in znanci niso umrli ker v svojih dobrih delih v svojih lepih mislih in nazorih še vedno naprej živijo in so stalno med nami. Strese nas pa mraz ob misli na tega in onega okrutneža, ki v življenju ni poznal dobre besede in ni živel po krščanskih naukih ljubezni in dobrote. V duhu ga vidimo, kako v črnem grobu težko hrope, ne more umreti, na prsih mu leži težka vreča samih zlatih cekinov, katero je v svojem srcu nosil za čas življenja in jo je za kaznen moral vzeti tudi s seboj v grob, da ga muči in trpinči. Naši dobri prijatelji, ki so nas zapustili in odšli, pa so odeti v bela oblčila in njih duh je prost prstene teže rušaste zemlje, da svobodno plava od zemlje do neba in nam neprestano pravi: srečen je, kdor umrje dober in blag. Te sreče ne nadomesti razkošje na grobu, ki je samo nadaljevanje simbola življenja na zemlji. Ali ne vidite, kako nad tem razkošjem sloni uboga duša in kako težak je njej jo?

Mrtvi in živi se srečavamo. Kogar je strah mrtvih, naj se ne obotavlja, hiti naj k velikemu duhovnu, da mu odvzame grehe.

—ec.

Rudarske pokojnine

Strokovne organizacije so konec leta 1939, ko je draginja stalno naraščala, začele akcijo za zaščito upokojenih rudarskih in topilniških delavcev, da bi se jim priznale na račun porasta draginje posebne draginjske doklade. Sklicana je bila posebna anketa, ki je dosegla le delne uspehe. Kr. banska uprava je za izredno doklado staroupokojencem votirala znesek 200.000 din, poleg tega pa je še Glavna bratovska skladnica iz lastnih sredstev dala na razpolago potrebne zneske, da so dobili staroupokojenci izplačano 40 odstotno draginjsko doklado, ki pa zneske mesečno od par dinarjev do največ 80 din, saj so prejeli poročeni s 6 otroki skupen znesek 965 din, staroupokojenci brez otrok 360 din, vdove pa 270 din.

Ker je draginja stalno naraščala, so prišli v težak položaj tudi staroupokojenci in je Delavska zbornica predlagala sklicanje ankete pri ministrstvu za gozdove in rudnike v Beogradu, na kateri bi se rešilo vprašanje spremembe pravil bratovske skladnice, istočasno pa votiralo iz osrednjega sklada bratovskih skladnic potrebne zneske za izplačevanje draginjskih doklad na območju glavne bratovske skladnice v Ljubljani. Ministrstvo za gozdove in rudnike je pred-

log Delavske zbornice odklonilo in sporočilo, da naj se reši vprašanje draginjskih doklad v okviru glavne bratovske skladnice v Ljubljani, ker so tudi druge bratovske skladnice to vprašanje same s svojimi sredstvi rešile.

Ker glavna bratovska skladnica v Ljubljani, ki ima največje število upokojencev, ne razpolaga s potrebnimi sredstvi za zadostne draginjske doklade staro in novoupokojencem, je predlagala Delavska zbornica, da naj kr. banska uprava skupno z rudarskim glavarstvom nujno skliče anketo, ki naj razpravlja o ustanovitvi posebnega sklada, iz katerega bi se v času izrednih draginjskih razmer izplačevale upokojencem draginjske doklade.

Ker je v današnjem položaju edini izhod »samopomoč«, upamo, da bo kr. banska uprava ugodila stavljenemu predlogu in anketo nujno sklicala. V fond naj bi prispevali: rudarsko topilniška industrija, javne ustanove (banska uprava iz bednostnega sklada, občine v rudarskih revirjih), glavna bratovska skladnica in rudarsko topilniško delavstvo.

Nova zgradba OUZD

V Celju se bo pričelo graditi novo uradno poslopje Okrožnega urada za zavarovanje delavcev. Proračun za novo stavbo znaša 2.750.000 din. Del pritličja nove zgradbe bo za administrativno osebje OUZD, ostali del pa za ambulance. Vseh ambulanc bo 7, vsaka bo imela po dva prostora, tako da bo mogoče opravljati obenem sedem ordinacij. V posloppu bosta dve ambulanci za interne bolezni, protituberkulozni dispanzer, rentgenska ambulanca, zobna ambulanca, ambulanca za bolezni oči, nosa, ušes in grla ter rezervna ambulanca. V posloppu bo tudi prostor za elektroterapijo, postaja za garjeve ter brezplačno higiensko kopalnico s tremi kadmi in štirimi prhami. Poslopje bo urejeno z vsem modernim udobjem, imelo bo tudi centralno kurjavo, toplo vodo, plin itd. Novo poslopje OUZD bo potemtakem veliko. V posloppu je predvidenih celo več ordinacijskih prostorov, kakor ima pa celjski OUZD sploh zdravnikov na razpolago. Delavstvo z zadovoljstvom sprejema vest, da dobi celjski OUZD novo poslopje. Ni pa delavstvo prav nič navdušeno, da se pri gradnji stavbe ni upoštevalo novega duha, ki bi moral priti v zdravstveno službo našega socialnega zavarovanja. Izkušnje so pokazale, da je skrajni čas, da se ambulantno zdravljenje bolnikov čim bolj omeji, ne pa da se ambulantno zdravljenje še bolj pospešuje, kakor obetajo novi prostori OUZD v Celju. Stremljenje sodobnega socialnega zavarovanja bi moralo biti, da posveti vso pažnjo individualnemu zdravljenju, prosti izbiri zdravnikov in da napravi temeljit konec tako zvanemu »ordiniranju na tekočem traku« kot se sedaj vrši po ambulancah okrožnih uradov. Prav ambulanca so izvor vsega nezadovoljstva s socialnim zavarovanjem. Tam se sistematično kvari vsako zaupanje v zdravstveno službo, ker se bolnike obravnava navadno s siro naglico in večkrat tudi brez pravega razumevanja.

Minimalne draginjske doklade

Porast draginje je povzročil številna mezdna gibanja. Tedensko skoraj se sklepajo nove kolektivne pogodbe za različne stroke delavstva. Opažamo, da pri mezdah razgovorih že ni treba več utemeljevati povišek mezd s podrobno analizo, kako in v kakšni višini je porasla draginja. Skok cen življenjskim potrebščinam je tako velik in tako splošno znan, da bi bilo delavstvo zadovoljno že, če bi dosegli povišek mezd v višini, za kolikor je porasla draginja.

Pravilno smo vedno poudarjali, da povišek mezd ne bo nikdar odstranil zla, ki ga povzroča draginja. Zato smo smatrali, da se mora prvenstveno vršiti borba proti draginji sami. Zhalog se pa proti draginji niso izdali uspešni ukrepi. Navzlic vsem maksimalnim cenam in drugim omejitvam glede prometa in prodaje življenjskih potrebščin cene naraščajo, kot bi vseh teh ukrepov sploh ne bilo. Če imamo pa računati z draginjo kot neizbežnim dejstvom, potem moramo že vztrajati, da se mezde stalno prilagujejo porastu cen. Edino umestno bi bilo, da se ustanovi uraden indeks prav z ozirom na potrebnost, ki jih za svojo eksistenco potrebujejo vsi, ki žive od mezd in plač in da se potem na podlagi tega uradnega indeksa avtomatično zvišujejo mezde v onem razmerju, kot se je indeks zvišal. Če bi se to zgodilo, potem bi imeli v borbi proti draginji odločnega sodelavca tudi pri delodajalcih, ker bi vsak povišek cen povzročil v polnem obsegu isti izdelek tudi na računu izplačanih mezd. Tako pa imajo delodajalci (vsaj velika večina) od povišanja cen le dobiček, ker istočasno in v istem razmerju ne obremenjujejo svojega gospodarstva z izdatki za mezde. Cene naraščajo, mezde se sicer istočasno za nekoliko zvišujejo, vendar so pa napram povišku cen vedno v zastanku. Delavstvo je pri tem silno prizadeto. Mali poviški na mezdah, ki jih doseže danes, ne odговarjajo več draginji, ki je medtem zopet porasla, in so povišane

mezde komaj in komaj pokrije tisti primanjkljaj v gospodarstvu delavca, ki je nastal že pred meseci.

V zadnjem času so se precej dvignile minimalne mezde za nekvalificirane delavce. Tudi nameščenci so dosegli zvišanje minimalnih plač, ki so nekoliko večje od plač nekvalificiranih delavcev. Zaradi draginje, ki nastaja, so pa tudi minimalne plače za nekvalificirane delavce in za nameščence že zopet znatno pod ono vsoto, ki jo delavec in nameščenec potrebuje za najnujnejše življenjske potrebnosti.

Mišljenja smo, da bi morale poleg minimalnih plač za nekvalificirane delavce in nameščence obstojati tudi minimalne plače za kvalificirane delavce. Dalje bi se moralo zakonitim putem določiti tudi minimalne draginjske doklade, ki bi se avtomatično zviševale s porastom draginje.

Nevzdržno je, da se povišujejo mezde po dolgotrajnih pogajanjih le za nekaj odstotkov in to navadno komaj za eno četrtino tega, kar bi se moralo priznati z ozirom na porast draginje. In še to se dogaja, da so poviški mnogo manjši tam, kjer delavstvo ni organizirano, kot tam, kjer lahko delavstvo nastopa s poudarkom svoje strokovne organizacije. Vse polno delavskih strok je pa celo, ki sploh do danes ni bilo deležnih nobenih poviškov, ker se pač nihče ni našel, ki bi se zavzel za njihove pravice.

Neenakomernemu poviševanju mezd se mora napraviti konec. Tudi poviševanje mezd z ozirom na izjemne razmere mora priti v neke vrste sistem. Ne sme se vse vršiti tako slučajno. Ne sme se več z delavskimi mezdami špekulirati. Ne sme si nihče več z zavlačevanjem poviška mezd pridobivati dobičke, ki so vzeti najbednejšim. Prav bi bilo, da bi delavske organizacije prišle s predlogom o minimalnih draginjskih dokladah in tako dale iniciativo, da se današnjim nevzdržnim razmeram napravi radikalni konec!

Mezdna gibanja

Papirna stroka

Delavstvo Celulozne tovarne d. z. o. z. v Vidmu je z ozirom na porast draginje in z ozirom na novo uredbo o minimalnih mezdah predložilo 23. septembra letos zahtevo, da se zvišajo mezde. Razgovori so se vršili v torek 22. t. m. ter se nadaljevali v petek 25. t. m., katerega dne je tudi prišlo do zaključka in podpisa dodatka h kolektivni pogodbi. Delavstvo bo po tem sporazumu prejelo sledeče mezde:

I. 8.50 din, draginjska doklada 0.50 din, skupaj 9 din na uro; II. 7.50, drag dokl. 0.50, skupaj 8 din na uro; III. 7, drag dokl. 0.50, skupaj 7.50 din na uro; IV. 6.50, drag dokl. 0.50, skupaj 7 din na uro; V. 6, drag dokl. 0.50, skupaj 6.50 din na uro; VI. 5.25, drag dokl. 0.75, skupaj 6 din na uro; VII. 5, drag dokl. 0.75, skupaj 5.75 din na uro; VIII. 4.75, drag dokl. 0.75, skupaj 5.50 din na uro; IX. 4.50, drag dokl. 0.80, skupaj 5.30 din na uro; X. 4.40, drag dokl. 0.80, skupaj 5.20 din na uro; XI. 3.25, drag dokl. 0.50, skupaj 3.75 din na uro.

Mezde in draginjske doklade bodo prejeli delavci v vseh primerih torej tudi po §-u 219, 220 in 221 o. z. S tem je delavstvo prejelo povprečni povišek mezd za 17%. Delavstvo je zahtevalo, da se povišajo mezde za 1 din. Podjetje na zahteve delavstva ni pristalo. Sporazumno določeni povišek mezd bo delavstvo prejelo od 4. oktobra 1940 dalje.

Združene papirnice Vevče, Goričane

Zaradi spora, ki je nastal med delavstvom Združenih papirnic, so centralne organizacije vložile pri sreskem načelstvu vlogo za posredovanje. Prvi poravnačni postopek je bil zaključen negativno. Drugi poravnačni

postopek pa je bil prvotno določen za petek 25. t. m., nato pa se je na željo podjetja preložil na 31. oktobra letos. Za razpravo, ki se bo vršila 31. t. m., so centralne strokovne organizacije sporazumno z obratnimi zaupniki in podružnicami poslale podjetju predloge, ki se glase:

1. V Vevčah se 14 kategorija ukinе in prevede delavstvo v 13. kategorijo. Prav tako naj se urna mezda 11. kat. v obratu Goričane izenači s 13. kat. obrata Vevče.

2. V vseh kategorijah je zvišati urno mezdo za 1 din na uro. Sorazmerno s poviškom urnih mezd se naj zvišajo tudi vse akordne postavke.

3. Delavstvo naj prejema sledeče družinske doklade: za ženo 75 din in za vsakega otroka do starosti 16 let 50 din mesečno. To naj velja tudi za otroke zaposlenih vdov.

4. Draginjske doklade pa mora prejemati delavstvo tudi v primerih po §-u 219 in 221 o. z. in v primerih rednih dopustov in nadur.

5. V svrhu prilagoditve plač porastu draginje je sestaviti sporazumno z zastopniki delavstva in podjetja zadevni indeks. Čim poraste draginja za 5%, se na podlagi sporazumno določenega indeksa avtomatično zvišajo plače, za kolikor je porasla draginja.

6. Nove mezde in doklade naj stopijo v veljavo 1. septembra 1940.

Živilska stroka

Delavstvo Gostilničarske pivovarne v Laškem je bilo v mezdnem gibanju, ki se je uspešno zaključilo in je delavstvo s tem prejelo ponoven povišek z ozirom na porast draginje. Ta nov povišek je stopil v veljavo s 1. oktobrom letos. Mezdna tarifa se je spremenila v toliko, da je odpadla 2. kategorija dninarjev, ki se je združila s 1.

Kreditna zadruga zasebnih nameščenecv

Ljubljana — Delavska zbornica, Čopova ulica — vhod štev. 2.

Sprejema hranilne vloge. Daje kratkoročna posojila po 6%.

kategorijo dninarjev. Istotako sta se združili kategoriji nočnih čuvajev in hlapcev. Po tem novem sporazumu pa bo delavstvo pivovarne v Laškem prejelo sledeče urne mezde:

vsi kvalificirani delavci 7 din na uro, dninarji 5.50 din na uro.

Dosedanje draginjske doklade ostanejo neokrnjene. Draginjska doklada, ki jo je delavstvo prejelo od 1. 1. 1940, se je zvišala 13. 9. 1940 za 1 din, tako da bo prejelo delavstvo pivovarne v Laškem odslej naprej draginjsko doklado 5 din na dan ter 2 din za ženo in 1 din za vsakega otroka izpod 18 let starosti. Dosedanja stanovanjska doklada pa se zviša za 0.40 din, tako da bo delavstvo odslej prejelo 1 din na delovni dan. Nočni čuvaj, vratar in vozniki se z veljavnostjo od 1. 10. uvrstijo v kategorijo dninarjev ter bodo prejeli enake mezde kakor dninarji.

Delavstvo pivovarne »Union« v Ljubljani je tudi zaključilo mezdna pogajanja in bo prejelo od 1. oktobra naprej sledeče dnevne mezde:

profesionisti in pivovarji 68 din na dan, pazniki 56 din, pomočniki in smolarji 54 din, vozniki in hlapci 50 din, dninarji 45 din, ženske 44 din na dan.

Poleg tega bo delavstvo prejelo za družinske člane dnevno draginjsko doklado, ki znaša za ženo 2 din in za vsakega izpod 18 let stariga otroka po 1 din.

Kemična stroka

Tudi delavstvo Medičeve tovarne olja in lakov ter tovarne škroba je v mezdnem gibanju. Delavstvo do sedaj še ni imelo kolektivne pogodbe. NSZ je ponovno posredovala pri podjetju. Pričakovati je, da se bo mezdno gibanje čim prej zaključilo s pozitivnim uspehom in da bo delavstvo dobilo svojo prvo kolektivno pogodbo, katere besedilo se je v glavnem že proučilo; v četrtek, t. j. 31. t. m. se bo vršil menda zadnji razgovor o tarifni lestvici. Torej, če ne pride kaj vmes, bo v četrtek tudi to delavstvo dobilo svojo kolektivno pogodbo in nove mezde, ki naj bi odговarjale današnjim razmeram.

Oblačilna stroka

Čevlarsko delavstvo v Žireh se že dalj časa nahaja v mezdnem gibanju in ker stvar nikakor ni šla z mrtve točke, je vso zadevo prevzelo v roke sresko načelstvo v Logatcu. V najkrajšem času bo sklican 1. poravnačni postopek, na katerem upamo, da se bodo uredile tudi razmere delavstva čevlarske stroke in da bo prišlo do zaželenega poviška in da bo tako delavstvu vsaj deloma pomagano.

Rudarska stroka

Tudi delavstvo rudnika v Holmcu je v mezdnem gibanju, ki je pa radi naglega odpoklica g. ravnatelja k vojakom zastalo in se bodo razgovori pričeli menda v najkrajšem času. Delavstvo do sedaj še nima kolektivne pogodbe. Zato bo naloga centrale in podružnice, da delavstvo dobi dobro in času primerno kolektivno pogodbo ter mezde, ki bodo odговarjale današnjemu življenjskemu standardu.

Tekstilna stroka

Delavstvo tekstilne stroke živi v izjemnih razmerah in celo brez kolektivne pogodbe. Akcija, ki jo je pričela Narodna strokovna zveza, se sicer nadaljuje, toda prepočasno in zato je nujno potrebno, da delavstvo čim prej dobi kolektivno pogodbo s katero se bodo uredila vsa pereča vprašanja tekstilnega delavstva Delavske zbornice, kakor tudi vse strokovne organizacije, morajo storiti vse, da se zadeva ne bo zavlačevala.

Politični pregled

Vojna se je ta teden razširila. V ponedeljek so se začele sovražnosti med Italijo in Grčijo.

Italijanske vesti pravijo, da je bila Italija prisiljena nastopiti proti Grčiji, ki se je čedalje bolj nagibala k Angliji in ji pomagala. Iste vesti očitajo Grkom tudi spore na albanški meji. V noči, ki jo je izročil italijanski poslanik v Atenah Grazzi grškemu ministrskemu predsedniku Metaxasu, zahteva Italija kot poročstvo grške nevtiralnosti nekatere strateške točke na grških tleh in neovirano zasedbo teh točk. Grška vlada je to italijansko noto odklonila, češ da bodo Grki branili svojo čast in neodvisnost.

Spričo vojnega stanja med Italijo in Grčijo je bila izredna seja angleške vlade, na kateri je bilo

sklenejno, da bo Anglija izpolnila vse svoje obveznosti nasproti Grčiji.

Iz nevtiralnih virov poročajo, da je angleška vojna mornarica odplula z Malte in da so se Angleži izkrcali na grškem otoku Kefaloniji pri vходу v Korintski zaliv. Angleški ministrski predsednik Churchill je brzojavil Metaxasu tole: »Mi vam bomo dali vse, ker se borimo za skupne smotre in bomo slavili tudi skupno zmago.« Angleški kralj je poslal grškemu kralju pismo, v katerem pravi med drugim: »Mi smo v tem boju z vami. Vojskovali se bomo proti skupnemu sovražniku. Ni dvoma, da nas čakajo trde preizkušnje, toda vsi imamo trdno vero, da nam je končna zmaga zagotovljena s povečanimi naporii svobodnih narodov. Upamo pa, da smo že blizu časa, ko bo začela napadalčeva moč padati, naša pa prevladovati. Živel grški narod in njegovi voditelji!«

Sofijski listi so pod velikimi naslovi na prvi strani objavili poročila o italijanskem ultimatu Grčiji in o začetku italijanske vojaške akcije proti Grčiji. Pri tem naglašajo, da bo ostala

Bolgarija nevtralna.

Poročila o oboroženem spopadu med Italijo in Grčijo so bila sprejeta v Sofiji z velikim presenečenjem. To presenečenje je toliko večje, ker je prav zadnje dni prevladovalo v bolgarski javnosti mnenje, da bo Balkan vsaj to zimo obvarovan vojaških spopadov. V vsej bolgarski javnosti se opazja bojazen pred nadaljnimi resnimi spori na Balkanu. Tega mnenja so tudi bolgarske uradne osebnosti. Listi pišejo, da Bolgarija ne želi s silo osvajat grško ozemlje ob Egejskem morju, čeprav smatra, da ima pravico do tega ozemlja.

Agencija Avala objavlja: Nekatere tuje radijske postaje so objavile poročila, da je imela dne 28. oktobra vlada kraljevine Jugoslavije izredno sejo, na kateri so baje bili sprejeti sklepi velikega pomena in objavljena mobilizacija vojaških sil. Agencija Avala je pooblaščen s pristojnega mesta objaviti, da

ni bilo nobene seje naše vlade.

tudi ne izredne, in da so izmišljene vse vesti o teh sklepih na dozdnevni seji vlade.

Nemški radio je javil, da je

kancelar Hitler v spremstvu zunanjega ministra Ribbentropa dospel v Firenco.

Na postaji ga je pristrčno pozdravil ministrski predsednik Mussolini. Posvetu med kancelarjem Hitlerjem in Mussolinijem sta pristostvovala tudi oba zunanja ministra.

Iz Vichyja poročajo: V Vichy se je vrnil predsednik Francije maršal Petain in prinesel s seboj predloge, katere mu je Hitler izročil. Kmalu nato je bila vladna seja, na kateri je francoska vlada v načelu sprejela nemške predloge in o tem izdala tudi uradno sporočilo. To sporočilo pravi, da

sta se Petain in Hitler na skupnem sestanku v četrtek v načelu sporazumela o sodelovanju med Francijo in Nemčijo.

Podrobnosti tega sodelovanja bodo preresetali še v medsebojnih razgovorih, do katerih

bo prišlo v najkrajšem času. Uradno sporočilo pravi dalje, da je sestanek med Petainom in Hitlerjem potekal v ozračju velike vljudnosti. Maršal je bil sprejet s častmi, ki mu kot predsedniku države pripadajo.

Sofijsko »Slovo« je posvetilo te dni uvodnik

odnošajem med Bolgarijo in Jugoslavijo

v zvezi s člankom, ki ga je pred kratkim o naši zunanji politiki napisalo beograjsko »Vreme«. Sofijski list opozarja zlasti na odstavke v beograjskem listu, ki se tiče jugoslovensko-bolgarskih odnošajev in skupne želje obeh držav, da bi svojemu prijateljstvu dali stvarno osnovo. »Slovo« pripominja v tej zvezi: »Ko sprejemamo na znanje to izjavo, moramo s svoje strani izjaviti, da bo bolgarsko javno mnenje sprejelo z veseljem vsako dejanje, ki naj da resnično vrednost dogovoru večnega prijateljstva med Bolgarijo in Jugoslavijo.«

»Neue Zürcher Zeitung« objavlja daljše poročilo svojega balkanskega sotrudnika, ki podaja sliko zdajšnjega političnega položaja v južnovzhodni Evropi. Poročevalec pravi,

da si Turčija prizadeva trdno vztrajati na svojem dozdajšnjem stališču ter išče pota, kako bi ohranila mir.

Pri tem turški državnikl trdno računajo na pomoč Rusije. Danes še ni znano, kdaj se bodo začela pogajanja med Rusijo in Turčijo, splošno pa prevladuje mnenje, da bodo služila prej ohranitvi miru, ne pa poostitvi nasprotstev. Tudi iz turškega tiska se da posneti, da bo Ankara nadaljevala svoje previdno zadržanje. Navzočnost nemške vojske v Rumuniji in pripravljajoča se politična preusmeritev Bolgarije zelo vznemirjata Turčijo. V Ankari vlada prepričanje, da bodo sile osi Turčijo in Grčijo kmalu prisilile, da se jasno opredelita glede svojega političnega zadržanja za bodočnost.

V Moskvi so uradno zanikali vest,

da bi bil Stalin sprejel novega japonskega veleposlanika Tatekavo in imel z njim kake razgovore.

V Moskvi pravijo, da je prišla ta vest iz japonskih virov. Iz istih virov so izšle tudi vesti, po katerih naj bi Japonska nameravala ponuditi Rusiji neko severno-zapadno kitajsko pokrajino v plačilo za to, da bi se Rusi več ne zanimali za položaj na Daljnem vzhodu in da bi odrekli nadaljnjo podporo maršalu Čangkajšeku.

Irski vladni predsednik de Valera je v nedavnem govoru, ki ga je imel v Blackrocku, izjavil, da je oborožitev krajevne vojske 100 tisoč moč

edino poročstvo za obrambo Irske pred napadom.

Pripomnil je, da želja Irske, ostati v miru, ni zadostno jamstvo. Irska vlada bo storila vse, kar bo v njeni moči, da dobi orožje, ki ji je potrebno.

Iz Moskve poročajo:

Predsednik sveta komisarijev in komisar za zunanje zadeve Molotov je imel s turškim poslanikom Aktajem dvehurten razgovor.

O čem sta razpravljala, poročilo ne pove.

Angleški listi poročajo:

Voditelj svobodne Francije general de Gaulle se mudi v belgijskem Kongu

in od tam poziva vse za svobodo Francije vnete Francoze, zlasti francoske oficirje in vojake v francoskih kolonijah, naj stopijo v njegovo gibanje in naj tako preprečijo, da bi francoska lastnina prešla v nemške roke.

Glede na začetek vojne med Italijo in Grčijo

ni ruski radio podal nikakih pripomb

k dogodkom v Grčiji. Navajalpa je izključno angleška, grška in ameriška poročila o dogodkih.

Te dni je govoril angleški podtajnik za Indijo Amery.

»Bitka za Anglijo še ni končana.«

... Nikdar ne pozabim vzeti s seboj na delo dovolj bele kave. Ko se človek pošteno prepoti in utruji, ni boljšega kot nekaj požirkov dobre bele kave.

Kolinska
IZREDNO IZDATNA
KVALITETNA CIKORIJA

je rekel med drugim, »mislim pa, da je že odločena. Hitler namerava uničiti v Sredozemskem morju našo življenjsko pot v Indijo in naše posesti v Egiptu, Palestini in na obeh straneh Sueškega prekopa. Če mu bo to uspelo si ne bo pridobil samo petrolejskih vrelcev v Iraku, volne iz Turčije in Egipta, temveč si bo zagotovil tudi prevoz tega blaga po morju in po suhem skozi dežele svojih zaveznikov in podložnikov. Pozorni moramo biti na to, kaj se je dogodilo v Rumuniji, kaj se sklepa proti neodvisnosti Bolgarije in kaj se skriva za posvetom, ki ga je imel Hitler z maršalom Petainom. Anglija ni sama proti diktatorjem in ob tem času je v Delhiju posvet angleških pokrajin na vzhodu, da bi te pokrajine nudile Angliji večjo pomoč.« Ko je Amery govoril o angleškem letalstvu, je rekel, da bo angleško letalstvo nadaljevalo letalske napade na Nemčijo in jih stopnjevalo do končne zmage. Končal je svoj govor z besedami: »Želimo videti Evropo obnovljeno na človečanskih pravicah, hočemo svobodo za posameznike, pravico manjšin in mir med velikimi in malimi narodi, ki naj bi vedno skupno delovali.«

Med zastopniki angleške in češke vlade v izseljenstvu je bil v Londonu podpisan

angleškočeški vojaški sporazum.

O sporazumu je izjavil češki minister za vojsko general Inger, da postane zdaj češka vojska čisto neodvisna zavezniška vojska s češkimi poveljniki. Češko letalstvo bo sestavljalo neodvisne edinice lovcev in bombnikov v okviru angleškega letalstva. General Inger je dejal, da sta češka vojska in letalstvo opremljeni z najboljšim angleškim orožjem. Pogodbo sta podpisala angleški zunanji minister lord Halifax in češki zunanji minister Jan Masaryk. — Kanadska vlada je izdala uradno izjavo, s katero priznava češko vlado v izseljenstvu.

Iz Čungkinga poročajo:

Kitajske čete so zavzele Naning v južno kitajski pokrajini Kvangsiju.

Uradno japonsko poročilo potrjuje, da je japonska vojska mesto izpraznila. Po ruskih vesteh sta se morali dve koloni japonske vojske izmed treh, ki operirajo v srednji Kitajski ob mejah pokrajine Nganhvaja zaradi močnega kitajskega pritiska umakniti.

Prav tako javljajo ruske vesti,

da se promet na cesti iz Birme vrši v redu.

Neprestano se pomikajo po cesti prevozi petroleja, letal, municije in zdravil. 10.000 Kitajcev je pripravljeno, da sproti popravljajo poškodbe na cesti, ki jih povzročajo japonski letalski napadi. Po japonskih vesteh so Japonci v pokrajini Čekiang dosegli več važnih uspehov.

V petek ponoči je angleška mornarica nenadno

napadla italijanske postojanke pri Sidi Baraniju

ob egiptski meji. Angleške vojne ladje so streljale z granatami na prevoze čet. Istoča-

mo so prileteli angleški bombniki in so skupno z mornarico, kakor javlja vojno poročilo, povzročili veliko škodo in zmedo. Angleška letala so bombardirala tudi Tobruk in nekatere mesta v vzhodni Afriki.

United Press poroča: Turški dnevnik »Kıdam« prinaša uvodnik, v katerem pravi, da mora Nemčija računati na vojno s Turčijo, če bi si poskusila priboriti čez Balkan in turško ozemlje prehod do angleške posesti v Prednji Aziji in do Sueza.

Turško stališče je že staro in znano: Turčija bo nastopila z vsemi silami, če bi kdorkoli napadel njeno ozemlje in njeno neodvisnost. Iz turških virov prihajajo vesti, da so turške obrambne priprave vzdolž bolgarske meje končane in da so tam zbrani vsi oddelki, ki bi za to obrambo prihajali v poštev. Turško vrhovno poveljstvo ima v teh krajih okoli pol milijona mož.

Po rumunskih vesteh

so Rusi Bukovino in Besarabijo spremenili v pravo vojaško taborišče.

V obeh novih pokrajinah so zbrane velike množine vojnega materiala in mnogo vojaštva. Reuter poroča, da zbirajo Nemci v Vzhodni Prusiji in v Poljski velike množine vojaštva. Baje so bile poslani tja tudi velike množine letal.

Po še nepotrjenih italijanskih vesteh

se namerava rumunska vlada s posebno izjavo pridružiti pred kratkim sklenjeni italijansko-nemško-japonski pogodbi.

To naj bi se zgodilo, ko bo obiskal Rim general Antonescu. V Budimpešti govore, da bo tudi Madžarska, ki se je že prilagodila politiki Nemčije in Italije, pristopila k omenjeni trojni zvezi.

Angleško vojno poročilo iz Afrike javlja, da so se angleški oddelki pri Cassali v Sudanu spopadli z dvema bataljonoma Italijanov.

VELIKA
BLAZNIKOVA
PRATIKA
1941

ki so pustili na bojišču 400 mrtvih in ranjenih, in da so angleška letala napadla italijanske vojaške prevoze pri Solumu ob libijski meji.

O priliki prihoda novega japonskega veleposlanika Tatikave v Moskvo se bavijo japonski listi spet

z rusko-japonskimi odnošaji.

Listi ponovno naglašajo, da morata Japonska in Rusija poskusiti, da uredita še obstoječe medsebojne spore. Listi citirajo tudi nedavno izjavo japonskega zunanjega ministra Macuoke o potrebi prijateljskega razumevanja med Japonsko in Rusijo, tako da bi obe državi sodelovali pri ustvarjanju novega svetovnega reda.

Iz Bukarešta javljajo, da

so zaprli bivšega poljskega zunanjega ministra Becka in vse člane poljskega poslanstva v Rumuniji

zaradi obtožbe, da so z Angleži sodelovali pri vohunstvu in protinemškemu delovanju. Pri hišnih preiskavah so našli priprave za tiskanje knjižic proti Nemčiji, predvsem pa proti Hitlerju. V vsem so aretirali okrog 100 Poljakov. Nadalje so oblastva aretirala poljskega maršala Ridz-Smyglega, ki se je po zlomu Poljske skupno z drugimi poljskimi državniki zatekel v Rumunijo. Baje je nameraval tudi on kakor bivši zunanji minister Beck skrivaj zbežati iz Rumunije.

Gospodarstvo

Tedenski tržni pregled

GOVED. Za kg žive teže so se trgovali: v Ljubljani: voli in telice I. po 8.50 do 9, II. po 8 do 8.50, III. po 7 do 7.50, krave I. po 7.50 do 8, II. po 6 do 7, III. po 5 do 6, teleta I. po 8 do 9, II. po 8 din; v Mariboru: voli I. po 9, II. po 8, III. po 6.50, telice I. po 9, II. po 8, III. po 7, krave I. po 8, II. po 7, III. po 6.50, teleta I. po 11, II. po 10 din.

SVINJE. Za kg žive teže so se trgovali: v Ljubljani sremiski špeharji po 17 do 18, pršutarji po 14 do 15, v Mariboru: povprečno po 11 do 13.25, v Ptuj: pršutarji po 11 do 12, pitane svinje po 12.50 do 13.50, plemenske po 10 do 11, v Kranju: špeharji po 17.50 do 18, pršutarji po 15 do 16 din.

KRMA. V Ljubljani: seno 100 do 130, slama 60, v Mariboru: seno 120, slama 70, v Ptuj: seno 75 do 100, slama 50, v Kranju:

lucerna po 160, seno po 150 do 175, slama po 75 din za 100 kg.

VOLNA. V Kranju: neoprana po 36 do 40, oprana po 52 do 56 din za kg.

KROMPIR. V Mariboru po 200, v Ljubljani po 150 do 200, v Ptuj po 125 do 140, v Kranju po 175 din za 100 kg.

SIROVE KOŽE. V Kranju: goveje 22 do 24, telečje 26, svinjske 8 do 10, v Ljubljani: goveje 22 do 25, telečje 28, svinjske 10 din kilogram.

ZABELA. V Mariboru: svinjska mast 26, v Ljubljani: slanina 23 do 25, svinjska mast 28, v Kranju: slanina 26, svinjska mast 28 din za kg.

FIZOL. V Mariboru 500 do 700, v Ptuj 400 do 500 din za 100 kg.

SIROVO MASLO. V Mariboru: navadno 34 do 40, čajno 44 do 49, v Ljubljani: navadno 32 do 40, v Kranju: navadno 40 do 44 din kg.

MLEKO. V Mariboru 2.50, v Ljubljani 2.25 do 2.50, v Kranju 2.25 do 2.250 din za liter.

JAJCA. V Ljubljani 1.50 do 1.75, v Mariboru 1.50 do 2, v Kranju 1.75 din za kos.

DRVA. V Maribor (trda) 160, v Ljubljani (trda) 145 do 160, v Kranju (trda) 140 do 150 din za kubični meter.

ZITO. V Sloveniji prodajajo rž in ječmen povprečno po 450 do 500, oves in turščico pa po 400 do 450 din za 100 kg.

MOKA. V Ljubljani: pšenična po 8 do 9, turščična po 5 do 5.50, ajdova po 6.50 do 9, ržena po 5.50 do 6, v Kamniku: pšenična 5 do 9, turščična 5, v Kranju: pšenična 5.50 do 9, turščična 6, ajdova 7.50 do 9, ržena 7.50, turščični zdrob 6.50 din za kg.

SADJE. V Kranju: Jabolka 4 do 8, hruške 8 do 12, v Ljubljani: zimsko jabolka 6 do 7, belokrajinsko grozdje slabše vrste 8 din za kg.

VINO. V Dalmaciji se prodaja novo vino pri vinogradnikih po 5.50 do 7 din za liter.

Vrednost denarja

Na naših borzah smo dobili 28. oktobra v devizah (prve številke službeni tečaji, druge v oklepajih tečaji na svobodnem trgu):

1 angleški funt za 175.15 do 178.35 (za 216.61 do 219.81);

1 ameriški dolar za 44.25 do 44.85 (za 54.80 do 55.20) din;

1 švicarski frank za 10.29 do 10.39 (za 12.71 do 12.81) din.

Vojna škoda se je trgovala v Beogradu po okoli 446 din. Nemška klirinška marka je bila po 17.82 din.

F. Gobey:

16

Umor na plesu

»Sicer moja gospodarica tudi ni bila, toda bila je dobra računarka. To je, upam, ugotovil tudi gospod Darcy.«

»Sem, Marica, kakor sem tudi ugotovil, da ste vi uživali njeno neomejeno zaupanje.«

»To je res. Zato sem jo pa tudi slepo ubogala. Ko se je obesil tisti grof, mi je ukazala, da ne smem povedati policistom, da ste bili tudi vi takrat v hiši, in molčala sem o tem.«

»Na moj dolg me spominjate. Doslej še nisem imel priložnosti, da bi ga bil poravnal. Ko končamo naš pogovor, bom izrazil priložnost...«

»Če ne bi bila gospodična Orcivalova umrla brez oporoke, se ne bi bala za bodočnost, ker mi je obljubila, da bo poskrbela zame. Toda upam, da morilka ne bo ušla vislicam.«

»Samo pomagajte mi, da jo najdemo.«

»Rada bi odprla trgovino s perilom v Scribovi ulici... Seveda bom potrebovala najmanj štirideset tisoč frankov...«

»To je malenkost,« ji je segel Nointel v besedo, »za to bo že poskrbel Darcy. Mogoče je pa še kje kakšna oporoka. Gospodična je bila zelo redoljubna.«

»To se bo videlo, ko bodo odpečatili plačo.«

»Res, nisem se spomnil. Dedičev ni imela.«

»Bojim se, da bo vse pobrala država, če ne bodo našli oporoke.«

»Kdaj pa bo pogreb?« je vprašal stotnik.

»Jutri ob enajstih. Mislim, da se ga ne bo udeležilo kaj prida ljudi.«

»Midva bova že prišla. Dovolj ljudi bo.

Tvoja gospodarica je imela dosti prijateljev in znancev.«

»Ne bi rekla. Potem ko se je spoznala z gospodom Darcyjem, ni nikogar več sprejemala. Niti grofa ni marala pustiti k sebi. Po grofovi smrti je sprejela samo dva gospoda, toda samo zaradi tega, ker je mislila, da ju pošilja gospod Darcy.«

»Jaz?« se je začudil Gaston. »Jaz nisem nikogar poslal.«

»Toda tisti doktor je zatrjeval...«

»Kateri doktor?«

»Doktor Galmier... za živčne bolezni...«

»A drugi obiskovalec?«

»Bil je neki general Simancas. Od gospodične me je poslala potem, da najamem grofa. Gospodična pa ga je kmalu odpravila.«

»Kaj pa doktorja?«

»Bila je prepričana, da ste ga vi poslali. Drugi dan bi se bil moral vrniti, pa ga ni bilo.«

»Ali sta oba gospoda prišla isti dan?«

»Še pol ure ni bilo razlike med njunim prihodom. To je bilo v terek dopoldne. Gospodična me je poslala potem, da najamem zanj ložo v operi. Če bi bila mogla slutiti...«

»Bilo je pač usojeno, da je morala tvoja gospodarica pasti pod morilkino roko. Namestu da se je otrsela svojih prijateljev, bi se bila morala otesti prijatelje...«

»Saj jih je imela zelo malo, gospod stotnik. Katere pa so bile njene prijateljice? Klavdina Risslerjeva, Delfina Rensi in Korra Darling. Nobena izmed teh je ni umorila.«

»O tem sem prepričan,« je dejal stotnik »Toda umorila jo je zanesljivo neka ženska. Moški ni bil. In zakaj jo je umorila?«

»To vem jaz,« je hitro rekla sobarica.

»Umorila jo je najbrž zato, da bi ji zavezala jezik. Gospodična je vedela, da je ta zločinka imela ljubčka. Imela je celo pisma, ki jih je zločinka ljubčku pisala. Gospa ji je hotela ta pisma vrniti, a ni marala, da bi bila morilka prišla v njeno hišo, ampak jo je naročila na sestanek v operi. In pisma ji je vrnila, ker jih pri njej niso našli. Ko je imela ta ženska svoja pisma, se je hotela zagotoviti, da nihče več ne bo zanje zvedel in zato je gospodično Julijo umorila.«

»Kako pa moreš vedeti, da je gospodična vzela pisma s seboj na ples?« je vprašal stotnik.

»Videla sem pisma, ko se je oblačila. Bilo jih je lep kupček. Ko jih je gospodična spravljala v žep, se je nasmejala in rekla: Koliko neumnih žensk je na svetu in kakšne reči pišejo!«

»Ali mar veš, kdo je dal gospodični ta pisma?«

»Tega ne vem. Gospodična ni trpela, da bi jo bil kdo izpraševal. Premišljala pa sem dosti o tem. Tisti dan, ko je pisala oni ženski, mi ni prav ničesar rekla, pa sem takoj vedela, za kaj gre. To je bilo v terek, ko sta bila tista dva tujca pri njej... Oh, zakaj takrat ni prišel gospod Darcy!«

»Torej,« je zavzdihnil Nointel, »je pisala v terek?«

»Da, okoli petih popoldne. Doktorja in generala ni bilo več v hiši. Pozvonila mi je in mi rekla: Pripravi se, da boš odnesla neko sporočilo na naslov, ki ti ga bom dala. Iz-

Sejmi

4. novembra: Pišce, Konjice (le za živino), St. Jernej nad Dolenjskem, St. Lenart nad Laškim, Zagorje, Razkrižje, Dravograd (za živino), Pilštanj;
5. novembra: Središče;
6. novembra: Sv. Lenart-Zabukovje, Nova cerkev, Rečica ob Savinji, Velike Lašče, Vrhnika, Križevci pri Ljutomeru, Sv. Lenart v Slov. gorah, Jesenice;
9. novembra: St. Vid pri Stični, Ponikva pri Smarjah.

Drobne vesti

— Za izvoz hmelja ni treba zahtevati plačila v naprej. Iz Beograda poročajo, da je devizni odbor pri Narodni banki spremenil predpise za izvoz hmelja v Zedinjene države. Doslej je veljal predpis, da morajo izvozniki hmelja v Zedinjene države dobiti plačilo v naprej. Odslej to ne bo več potrebno, vendar se bo moralo blago zavarovati v tuji valuti.

— Nemčija kupuje našo drobnico. Največ prihaja kot prodajalka v pošte Južna Srbija, ki je imela za svojo drobnico tržišče doslej izključno le v Grčiji. Posledica nemškega zanimanja za drobnico je ta, da so se cene dvignile in da pomeni to lep dohodek za južnosrbske kraje.

— Dražba kozuhovine v Ljubljani. God sv. Neže obhajamo 21. januarja. Prvi ponedeljek po tem dnevu, ki pade v letu 1941. na 27. januar, pa bomo imeli v Ljubljani na velesejmu dražbo lovskega kozuhovinastega pridelka. Odkar je leta 1925. začelo delovati lovskoprodajno združenje »Divja koža«, se vrše ti sejmi s kozuhovino. Ta način vnovevanja je prinesel dobre uspehe. Zadovoljni so bili prodajalci in kupci. »Divja koža« je v 15 letih svojega delovanja na tridesetih javnih dražbah po ustreznih cenah prodala kozuhovino 9362 lovcev 755 kupcem. Izkupiček gre v milione. Lovci, pripravite se, da boste 31. dražbo »Divje kože«, ki bo 27. januarja l. 1941., obilno založili s prvovrstnim blagom. Na naslov »Divja koža«, Ljubljana — velesiem, začnite pošiljati svoje krzno takoj po božiču.

— Vzpostavitev redne plovbe s prekomornimi državami. Naša trgovinska parnika »Bosiljka« in »Karmen« bosta prihodni mesec odplula iz newyorškega pristanišča s čimer bo znova upostavljena redna plovba med našo državo in prekomorskimi deželami. Z obema parnikoma bodo odpremljene v Jugo-

slavijo večje količine gume, loja, mazilnega olja in kositra. Iz Južne Amerike pa bo prispel v Jugoslavijo še tretji naš trgovinski parnik s tovorom tkaninskih sirovin.

D o p i s i

MALA NEDELJA. Gasilska četa uprizori v nedeljo 10. novembra ob pol 18. uri v Sokolskem domu krasno narodno igro »Zaklad Na pomoč!

N o v i c e

* **Vodnikove knjige v l. 1940.** bodo preseenečenje za razvajene in preproste čitatelje. Ker je njih naklada omejena, jih bodo mogli dobiti samo tisti, ki ne bodo do izida odlašali z včlanjenjem v Vodnikovo družbo. Zato se nemudno prijavite krajevnim poverjenikom ali pa sporočite svoj naslov družbini pisarni, Ljubljana, Knafljeva 5.

* **Smrt Jeremije Živanovića.** V Beogradu je umrl senator Jeremija Živanović. Pokojnik je bil imenovan za vzgojitelja našega mladega kralja Petra II. l. 1935. Bil je moč temeljitega znanja in obilnih izkušenj, osebno priazen, dobrega srca in izredno plemenitega značaja. Skoro sleherno leto je bil gost Slovenije. Zmerom je prihajal na odhiti k Rinskemu vrelcu. Rajniki zapuščajo tudi v Sloveniji mnogo iskrenih prijateljev, ki ga bodo ohranili v najboljšem spominu.

* **Nacionalni delavec Drago Prinčič iz Nemške Loke** žrtve nesreče. Znani nacionalni delavec g. Drago Prinčič, poštar v Nemški Loki je šel nedavno zjutraj v svoja lovišča. Pridružil se mu je kot spremljevalec šolski upravitelj v Nemški Loki g. Leopold Merčun. Ustavila sta se pri skupini delavcev in se pričela razgovarjati. Prinčič je snel puško z rame in jo položil k nogam. Nenadno je puško kopito zdrsnilo in puška se je sprožila tako, da je naboj nesrečno zadel v trebuh in je na hrbtu izstopil. Šolski upravitelj g. Merčun in nekateri delavci, ki so bili v bližini, so kar onemeli. Ponesrečenca so dvignili in nesli na dam šolskega upravitelja v Nemški Loki, kamor so naglo poklicali zdravnika iz Kočevja. Hkratu so obvestili o strašni nesreči njegovo soprogo, ki je

poštarica v Koprivnici. S hudo slutnjo je šla v Demško Loko, toda moža je našla že mrtvega. Dospeli zdravnik iz Kočevja g. Tone Hočvar je lahko ugotovil samo še njegovo smrt. Rajniki je bil po rodu iz Goriške in je štel šele 41 let. Bil je neumoren nacionalni delavec in vzoren družinski človek, ki je naravnost z ganljivo vneto skrbel za svojo družino. Časten mu spomin, njegovim svojem sožalje!

* **Slovansko kulturno društvo v Splitu.** Slovansko kulturno društvo so ustanovili te dni v Splitu. Novo društvo hoče seznanjati splitsko mladino s slovanskim svetom. Prirejalo bo tečaje raznih slovanskih jezikov, predavanja o slovanskih kulturnih vprašanjih in koncerte slovanske glasbe. Društvo bo začelo svoje delovanje s pripravljanjem velike proslave slovitega ruskega skladatelja Čajkovskega.

* **Prijave za Društvo prijateljev Sovjetske zveze v Sarajevu.** V Sarajevu je vložil pripravljalni odbor Društva prijateljev Sovjetske Rusije prijavo za ustanovitev društva. Prijavo je podpisalo 64 Sarajevčanov med njimi kasacijski sodnik Mihajlo Goloča apelacijski sodnik Ante Bošnjaković in Fehim Kurbegović, okrožni sodnik dr. Miloš Bajić, pomočnik upravnika železniških delavnic v Sarajevu inž. Janko Bjelica, šef železniške kurilnice inž. Vajner, banska inspektorica Vida Čubrilović-Koprivica, prosvetni inspektor Jovo Vuković in drugi.

* **Odkritje nagrobnika dr. Pavlu Grošlju.** Letos januarja v Ljubljani umrlemu profesorju dr. Pavlu Grošlju je njegova rodbina na pokopališču pri Sv. Križu postavila lep nagrobnik s pokojnikovo sliko v bronu, delo kiparja Nikolaja Pirnata, ki je napravil tudi načrt za celotno ureditev groba. Te dni so ob novem nagrobniku Grošljevi prijatelji in častilci počastili spomin zaslužnega prirodoslovca in učitelja.

* **Nove poštne znamke.** Z naredbo poštne ministrice pridejo v promet nove znamke po 5 in 5.0 din z likom kralja Petra II. Veljale bodo od 1. novembra dalje in ostanejo v prometu, dokler se njihova zaloga ne porabi. Znamke po 5 din bodo temnomodre, po 5.50 pa temnolilaste barve.

* **Srbski kmet ne pozna strahopetnosti.** »Narodna odbrana« objavlja pismo iz srbske vasi. Pismo opisuje razpoloženje in razgovore srbskih kmetov v vaški gostilni. V pismu čitamo: »V naši vasi in po vseh sosednjih vaseh ljudje največ govore o vojni, posebno o vojni med Anglijo in Nemčijo. Druge reči

roči ga pa samo osebi, ki ji je namenjeno. Dvomim, da bi ti dala odgovor, ker je preveč ponosna, da bi pisala ženski moji vrste...«

»To je bila markiza!« je veselo vzkliknil Gaston.

»In kaj je odgovorila?« je vprašal Nointel.

»Odgovorila je: Recite gospodični Orcivalovi, da bom prišla. Pri tem me je pa premerila kakor kakšna knežnja, čeprav je bila samo siromašna učiteljica petja.

Darcy je prebledel, kakor bi ga bila zadela strela z jasneja.

»Kakšna učiteljica petja?« je med tem vprašal Nointel.

»Tista pevka, Lesterelova. Sodnik jo je takoj izvolil in jo poslal v ječo svetega Lazara na oddih.«

Darcy je bil neumno sobarico najrajši zadržal Nointel ga je pomenljivo pogledal.

»Res je,« je nadaljeval Nointel, »zaprli so neko pevko, toda listi pišejo, da njena krivda nikakor ni dokazana...«

»Kaj? Ali ne veste, da je bilo bodalo, ki so ga našli v vratu gospodične Julije, njeno? Kako to ne bi dokazovalo njene krivde?«

»Ali si tisto pismo morda odprla in prebrala?«

»Žalite me, gospod stotnik Tega še nisem nikoli storila. Toda če bi bili to zločinko videli, ko so jo privedli pred menel Mislila sem, da se bo vdrla v tla.«

»Ali je priznala sodniku, da ste ji vi prinesli pismo?«

»Ne, in to je najbolj smešno. Niti besedice ni marala izpregovoriti vričo mene. Seveda ji to ni prav nič pomagalo. Zdaj sedi za ključavnico.«

»Brez mene bi jo bil sodnik le s težavo spravil za zapahe.«

»Res je sreča, da je tebe poslala gospodična Orcivalova k njej. Toda odkod sta se ona in ta pevka poznali?«

»Iz samostana, kjer sta zahajali skupaj v šolo, gospod stotnik.«

»Ali sta se pogosto sestajali?«

»Nikoli. Samo enkrat je bila ta krepstonica pri gospodični Juliji na obisku.«

»Kdaj?«

»Dolgo je že tega... Kakšni dve leti... Gospodična jo je prosila, da bi ji sporočila nekaj o neki tovarišici iz samostana. Ali mislite, da ji je ona odpisala? Ni marala, da bi se nahajalo njeno pismo v hiši galantne ženske, pa je rajši sama prišla. Toda če bi jo bili videli, kako licemerno se je držala! Jaz sem gospodični takoj odkrila svojo sodbu o tej svetnici.«

»Povej mi, Marica, ali veš, kdo je bil ljubček Lesterelove, ko je ona umorila svojo nekdanjo tovarišico, da reši svoja ljubezenska pisma?«

»Njen ljubček? Najbrž kakšen lačen pevec ali umetnik. Kdo bi se pa zaljubil v žensko, ki niti lepega obraza nima, denarja pa sploh nič?«

»Malo pretiravaš. Če bi bil kakšen lačen umetnik, »a gospodična Orcivalova ne bi poznala. In meni so rekli, da je bila gospodična Lesterelova zelo lepa.«

»K moji gospodarici so prihajali samo boljši ljudje...«

»Kako je torej mogla gospodična Julija dobiti pisma te Lesterelove?«

»Ne vem. Meni tega nikoli ni zaupala.«

»Verjamem. Kaj pa ti misliš o tem?«

»Moj bog, prav nič si ne morem misliti...«

»Hm, jaz si mislim, da je bila Julija Gollimova ljubica in...«

»Toda samo preden se je spoznala z gospodom Gastonom.«

»Morda sta se tudi pozneje še kdaj videla.«

»Nikoli. Grof je prišel k njej samo tisti zadnji večer, ko se je potem obesil.«

»Morda je imel grof v žepu tista pisma, pa mu jih je Julija vzela? Ali pa jih ji je sam dal?«

»To ni mogoče. Grofa sem jaz prva videla, ko je visel. Gospodična mrtvega niti pogledati ni hotela.«

»Pisma so bila pa vendar le malo časa pri gospodični Juliji. Ali si jih ti videla?«

»Da, ko je šla na ples.«

»Ali jih je bilo dosti?«

»Več snopičev in posamezni snopiči so bili prevezani z rožastimi trakovi.«

»So ženske, ki uživajo pri pisanju takšnih pisem. Na primer markiza Barancos.«

»Markiza Barancos? Moja gospodarica je ni marala!«

»Ali jo je poznala?«

»Časih sta se videli. Gospodična ni mogla trpeti markizine nadutosti.«

»Dobro jo je sodila.«

»Razen tega je sumila, da gospod Darcy markizi dvori. Zlasti ko je gospod Gaston potem prekinil razmerje z gospodično Julijo, jo je smrtno zasovražila. Ali je imela kakšen povod, pa ne vem.«

»Res je,« ji je segel Gaston v besedo. »Tisti večer mi je očitala tudi markizo Barancos.«

»Meni je pa gospodična rekla, da se bo maščevala nad markizo, če se boste vi oženili z njo.«

ljudi skoro ne zanimajo, čeprav so gospodarske razmere težavne. Vsi naši ljudje se čudijo, kako se danes vojskujejo države in narodi. To ni vojna, kakor smo jih bili mi Srbi, prsi ob prsi. V naših vaseh nihče ne želi vojne. Toda se je tudi nihče ne boji. V naših vaseh ni pobegnila nikomur duša v pete. Za časa svetovne vojne smo bili še dosti manjši in slabši, kakor smo danes, pa smo vendar vzdržali in celo zmagali. Če bo treba spet v vojno, smo vnovič pripravljeni umirati za dom in svobodo.

* **Smrt starega delavskega borca.** Po daljši bolezni je umrl v starosti 68 let g. Ivan Snajdar, tovarniški upokojenec na Jesenicah. Bil je eden izmed tistih redkih domačinov, ki so sodelovali pri polaganju osnov današnje velike železarske industrije. Bil je vedno narodno zaveden in napreden mož, ki je vselej brez oklevanja izvršil vse narodne in strankarske dolžnosti. Snajdar je bil tudi soustanovitelj jeseniške podružnice Narodne strokovne zveze in je bil od njene ustanovitve dalje polnih 20 let delaven odbornik. Pri Kranjski industrijski družbi je bil zaposlen 40 let. Šele lani je bil zaradi bolehnosti upokojen. Na zadni poti so ga v častnem številu spremljali sodelavci in prijatelji. Lep mu spomin, družini sožalje!

* **Petrolejska ležišča v Medmurju v italijanskih rokah.** Medmursko petrolejsko družbo, katere lastniki so bili Švicarji, je prevzel italijanski kapital. V Zagrebu je bila pred dnevi seja nove družbe, ki si je izvolila za predsednika upravnega sveta bivšega italijanskega ministra za javna dela Cobollija Giglija. Cobolli Gigli je bil na seji sam navzoč. Preden je šel iz Zagreba, je daroval za zagrebške siromake 50.000 dinarjev.

* **Pet rodov je dočakala v Loki pri Črnomlju** umrla posestnikova vdova Marija Vajsova. Ko še ni štela 18 let, se je pred približno 75 leti poročila z Janezom Vajsom, posestnikom v Loki pri Črnomlju. Izmed številnih otrok, katere sta imela že pred 25 leti umrla Janez Vajs in njegova zdaj umrla vdova, živijo samo še štirje. Hči Marija je poročena z Antonom Spreizerjem, posestnikom, gostilničarjem in dolgoletnim notarskim uradnikom v Črnomlju. Hči Spreizerjevih Marija je soproga javnega notarja Ivana Ušlakarja v Ljubljani, hči Ušlakarjevih Breda je pa poročena z dr. Pečkom, zdravnikom v Brežicah. Ker ima gospa Breda Pečkova, pravnikinja zdaj umrle Marije Vajsove, tudi že štiri leta staro hčerko Bredico in dve leti starega Marka je doživela pokojna Marija Vajsova pet

rodov, kar je gotovo redek pojav, ki dokazuje vendarle krepko življenjsko moč našega naroda.

* **Bivši ravnatelj ljubljanske opere Miroslav Rukavina je umrl.** V Novem Marofu na Hrvaškem je v soboto popoldne umrl bivši ravnatelj zagrebške in ljubljanske opere dirigent g. Miroslav Rukavina. Pokojnik je bil iz Pulja, kjer se je rodil leta 1883. Bodi mu časten spomin!

* **Povišanje mezd ljubljanskim mizarskim pomočnikom.** Na sestanku mizarskih mojstrov 21. oktobra se je sklenilo mizarskim pomočnikom povišati mezde za 0.75 din na uro. Ker so pa bile mezde že prej zvišane za 0.50 din na uro, znaša torej celotno zvišanje 1.25 din na uro. Povprečno znaša zdaj mezda mizarskega pomočnika v Ljubljani od 6 do 8 din na uro.

* **Zveza bojevnikov skrbi, da se vsako leto 1. novembra dostojno opravijo žalne svečanosti na pokopališčih, pri spomenikih in spominskih ploščah v počastitev spomina padlih in umrlih bojnih tovarišev.** V Ljubljani bo ta spominska svečanost pred grobnico na pokopališču pri Sv. Križu 1. novembra ob 15.45. Cerkvena opravila bo opravil sam knezoškof ljubljanski g. dr. Gregorij Rožman. Prisostvovali bosta tudi vojaška godba in častna četa vojakov. Zveza bojevnikov poziva tovariše, prijatelje in svojce pokojnih vojakov, da se žalne svečanosti zanesljivo udeležijo. Dne 2. novembra ob 9. uri dopoldne pa bo v frančiškanski cerkvi sv. maša, ki jo bo daroval za pokojne tovariše predsednik Zveze bojevnikov Mirko Ratej. Za skupen spomenik vsem žrtvam svetovne vojne, ki se bo zgradil na naši največji božji poti, na Brezjah, in v pomoč ubožnim bojevnikom iz svetovne vojne, vdovam in sirotam umrlih bivših vojakov je Zveza bojevnikov pokrenila nabiralno akcijo, ki bo 1., 2. in 3. novembra. Zveza poziva prijatelje in dobrotnike, da njeno delo čim izdatneje podpro s tem, da dajo primeren znesek nabiralcem, ki so od Zveze bojevnikov določeni in ki se bodo izkazali z legitimacijami.

* **Zbiranje starega papirja na Hrvaškem.** Zaradi štedenja in koristne uporabe tudi neznatnih reči je hrvaški ban dr. Šubašić odredil, da se mora v vseh banovinskih in občinskih uradih, šolah in javnih ustanovah Hrvatske izvajati najstrožje štedenje pri vseh izdatkih, zlasti pa pri uporabi lesa in pisarniških potrebščin. V vseh banovinskih in občinskih uradih, zavodih, šolah in javnih ustanovah naj otroci zbirajo papir, ki ni več

uporabljiv za pisanje. Šefi banovinskih in občinskih uradov, zavodov, šol in javnih ustanov bodo določili kraje, kjer naj se zbrani papir shranjuje. Ko bodo zbrane večje količine, ga bodo odpremili v najbližje šole, kjer ga bodo prevzeli odbori Rdečega križa. Denar, ki se bo dobil za ta papir, se bo uporabil za prehrano siromašnih šolskih otrok.

* **Elektrifikacija Podravja in Slovenskih goric.** Pretekli teden je bil na prošnjo elektrarne Fale komisijski ogled za elektrifikacijo Ptujkega in Dravskega polja in Slovenskih goric. Načrti, ki jih je izdelala elektrarna Fala, bodo izvedljivi šele postopno v teku prihodnega leta. Ako ne bo kakšnih posebnih ovir, bo v nekaterih krajih že o božiču zasvetila električna luč.

* **Samomor češkega izseljenca.** V Ljubljani je živel kot izseljenec mladi češki odvetnik dr. František Časny. Ko je te dni zjutraj njegova gospodinja na Svetosavski cesti 10 potrkala na vrata njegove sobe, jih je našla zaklenjena. Potrkala je še večkrat, a dr. Časny se ni odzval. To se ji je zdelo čudno in poklicala je stražnika. Vdrli so v sobo in našli mladega odvetnika mrtvega. Zastrupil se je z veronalom. Zapustil je več pisem, naslovljenih na sorodnike in znance, iz katerih je razvidno, da sta ga domotožje in pa bridka usoda izseljenika pognala v smrt. Dr. Časny je v Ljubljani poučeval jezike. Bil je priljubljen med Ljubljančani, zlasti med športniki, ker se je mnogo udeleževal v našem sportu. Blag mu spomin!

* **Prvi sneg.** Nalivom zadnih dni je v nedeljo zvečer sledil v pretežnem delu Slovenije močan nalet snega. Sprva se je sneg mešal z deževjem in so se snežinke izgubljale po vlažnih tleh. Počasi pa se je sneg uveljavil. Ozračje se je ohladilo, vendar živo srebro še ni padlo pod ničlo. Hudo škodo je napravil sneg ponekod v sadovnjakih.

* **Samomor Slovenke v Zagrebu.** V zagrebški bolnišnici za nalezljive bolezni je bila zaposljena kot bolničarka Terezija Pogorelecova, stara 51 let. Bolele so jo noge, tako da ni mogla opravljati svoje službe in je bila odpuščena. Zaradi tega se je zastrupila in umrla.

* **Divje svinje so delale škodo.** Iz Poljčan nam pišejo: Letina v Dravinski dolini ni dobra. Le turščica je bolj obrodila. Po vrhu vsega zla pa so po poljih pod Bočem, okoli Podsrede, Olimlja in drugod uničevale polje številne divje svinje. Ponekod so opravile svoj požrešni posel tako temeljito, da ni osta-

»Pa ni rekla, kako?«

»Ne.«

»Ali te ni nikoli poslala k markizi?«

»Ne. Le čemu?«

»Če se prav spominjam, sem slišal, da je tisto popoldne, ko te je poslala h gospodični Lesterelovi, pripravila več pisem in jih napisala.«

»Da, menda so bila tri pisma. Vem, da sem jo vprašala, ali bom odnesla tudi ostala pisma, pa mi je odvrnila, da jih bo vrgla kar sama v nabiralnik, ko pojde h gospodični Risslerjevi na obisk.«

Tedaj je sluga sporočil, da je kosilo pripravljeno. Stotnik je vstal in šepnil Gastonu:

»Žrtvuj sto zlatnikov. Potrebovala jo bova še.«

Sobarica je spravila v žep dva tisočaka in obljubila, da se še oglasi.

Ko sta potem sedla za mizo, je Gaston žalostno rekel:

»Dragi moj, ničesar ne morem upati...«

»Ni tako hudo, kakor se ti zdi. Jaz mislim drugače.«

»Kako?«

»Poslušaj me! Toda neusmiljen bom s teboj kakor zobar, ki izdira bolan zob.«

»Govori, kakor hočeš, in ne oziraj se na moje bolečine!«

»Prepričan sem, da je bila Berta tisto noč v Julijini loži...«

»Tedaj je kriva in jo bodo morali obsoditi...«

»Jaz ne mislim tako.«

»Toda ta zaključek se človeku sam po sebi vsili...«

»Ne rečem, da bi bilo nemogoče. Ni pa

zanesljivo, da bi bila ona zagrešila zločin. Marica nam je povedala golo resnico.«

»Ne vem.«

»Povedala nama je vse, kar je slišala in videla. Za vse drugo nama je rekla, da ne ve. Berta je sporočila Juliji, da bo prišla. Julija je šla na ples s polnimi žepi pisem. Če temu dodava to, kar je znanega o japonskem bodalu, morava logično dovoliti sum, da je bila Berta v Julijini loži.«

»In da je umorila Orcivalco?«

»Tega ne moreva trditi. V ložo je lahko prišla še kakšna druga ženska.«

»Res je, toda s čim utemeljuješ to možnost?«

»Z nekaterimi njenimi opazkami.«

»Ne razumem te.«

»Ti si bil na plesu v loži našega kluba in si videl črno žensko masko, ki je stopila v Julijino ložo.«

»Da.«

»Koliko je utegnila takrat biti ura?«

»Najmanj pol ene zjutraj.«

»Zločin pa se je zgodil okoli treh zjutraj. Nemogoče je, da bi pogovor z osebo, ki je prišla po pisma, trajal poltretjo uro. Gospa Majore je rekla, da je ložo odprla trikrat ali štirikrat.«

»Res je.«

»Torej je nedvomno, da je bila Julija med zadnjim obiskom umorjena. Do treh zjutraj so jo videli živo v loži. Šele okoli treh se je umaknila v ozadje in se ni več pokazala.«

»Tako je.«

»Ali je verjetno, da je ista oseba prišla k Juliji trikrat ali štirikrat po vrsti in jo pri zadnjem obisku umorila?«

»Ne. Celo nemogoče se mi zdi.«

»Če pa vzameva, da se je menjalo več žensk, nama je vse takoj jasno. Prva je prišla ob pol ene zjutraj, opravila vse, kar je imela z Julijo in potem šla. Druga je prišla ob pol treh in odšla. S tretjo pa se je Julija očitno sprla. Morda ji Julija ni marala izročiti pisem pa ji je ta v obupu zarinila bodalo v vrat, pograbila pisma in izginila. Ali se ti ne zdi, da je moralo biti tako?«

»Nedvomno. Samo tega ne razumem, kako je mogla dobiti Julija toliko ljubezenskih pisem v roke.«

»Dragi moj, Golimin je imel kopico ljubic. Ona je po njem dobila ta pisma. Po nikomer drugem! Pozabil si, kako nama je pravila služkinja Marica, da je Julija vrgla sama več pisem v nabiralnik in da je spravila v žep več kupčkov pisem. Vsak teh kupčkov je bil last ene izmed Goliminovih ljubic. Ali se ne spominjaš več vsega, kar nama je Marica povedala?«

»Čisto zmeden sem bil, ko sem slišal, kako je govorila o Berti.«

»Vsa sreča, da ona ničesar ne sluti o tvoji ljubezni do Berte. Marica nama bo lahko dosti pomagala.«

»A Japonsko bodalo?«

»Berta ga je morda pozabila v loži ali pa ga je Julija od nje zahtevala za protiuslugo. Poslednja obiskovalka ga je pozneje zagledala, ga Juliji vzela in ji ga zasadila v vrat. Verjemi mi, da ga Berta ne bi bila pustila v vratu, saj bi se hitro dokazalo, da je njeno.«

»To je res. Ali ne bi bilo najbolje, če bi jaz zdajle takoj odšel k stricu?«

»Mislim, da bi bilo pre zgodaj, ker markizi še ne moreva ničesar dokazati.« (Dalje.)

lo kmetu na polju drugo kakor ostanki. Zemlja je ponekod čisto razrita. Posebno dosti so požrli turščice, pa tudi zelja, repe in korenja. Pred leti so lovci večkrat priredili pohod na divje svinje. Tak lov bo treba letos spet prirediti.

*** Požar na Stražišču.** Nedavno zjutraj je nastal sredi Stražišča v gospodarskem poslopiju posetnika in gostilničarja g. Rozmana velik požar, ki je uničil znaten del stavbe in vse seno v njej. Požar je nastal zaradi kratkega stika, ko se je pretrgal električni vod pod težo snega. Prvi so bili na mestu stražiški gasilci, ki so spravili iz stavbe vse kmetijsko orodje. Nekoliko pozneje so prihiteli na pomoč kranjski gasilci, ki so jih na požar opozorile sirene tvornic in plat zvona iz Šmartnega. Na pomoč so prihiteli tudi gasilci iz Bitnja. S skupnimi močmi jim je uspelo rešiti spodnji del poslopja, ostrešje pa je do kraja pogorelo.

*** V Savo je skočil.** V Gradcu pri Litiji je skočil te dni proti večeru v Savo neki mož. Takoj so prihiteli k obrežju reševalci. S koli in vrvmi so skušali obupanca potegniti k bregu, vendar je bilo njihovo prizadevanje zaman. Preiskava je ugotovila, da je nesrečni mož Martin Vidregar, star 68 let, doma iz Gradca. Zadnje dni je bil ves zamišljen in potrt.

*** Do smrti povožen.** 72 letni želar Ivan Brodšnajder iz Cogetincev se je vračal iz Cerkvenjaka domov in se ustavil pred Osterčevo hišo na občinski poti Cankova-Cogetinci. Medtem ko se je pogovarjal s posestnikom Ostercem, pa se je pojavil neznan kolezar in podrl starega moža na tla. Brodšnajderja so prepeljali domov in je kmalu zatem umrl. Orožnikom pri Sv. Trojici v Slov. goricah se je posrečilo dognati, da je neznan kolezar neki Jožef Grdja iz Komarnice.

*** Samomor invalida na sodišču.** Nekdanja velika porotna dvorana v Ljubljani, v kateri zdaj posluje invalidsko sodišče, je bila te dni prizorišče žalostnega dogodka. K razpravi je bil poklican zaradi invalidne 61-letni vojni invalid Josip, rojen v Dobrunjah, pristojen v Ljubljano. Proti koncu razprave se je invalid, ki je bil že dalje časa živčno bolan, močno razburil. Bliskovito je potegnil nož iz žepa in se zabodel v trebuh. Nesrečnega moža so naglo naložili na avto in odhiteli proti bolnišnici. Ko so ga nesli na nosilnici po hodniku kirurškega oddelka, je nesrečnež že izdihnil.

*** Usodna pomota.** Kranjski trgovec Podjavoršek Hinko je iskal ob zgodni uri stano-

vanje svojega prijatelja, in ker zanj ni natančno vedel, si je v temi skušal skrajšati pot, pa je splezal na ograjo Božičeve tvornice in skušal prekoračiti svet tvornice. V takem položaju ga je zasledil tvorniški paznik Verbič in ga pozval, naj obstoji. Oddal je tudi strel v zrak. Kako je dogodek potekel nadalje, ni mogoče ugotoviti. Resnica je le, da je paznik oddal še dva strela in nevarno ranil Podjavorška; ki so ga reševalci takoj odpeljali v ljubljansko bolnišnico.

*** Smrtna žrtev konja.** Nedavno se je zgodila v Zalem logu pri Železnikih huda nesreča. Jernej Kenda, 41letni posestnik, je oral z dvema konjema, ki ju je poganjal njegov najstarejši šestletni sinko. Priročni konj je bil Kendov, medtem ko je imel drugega izposojenega od prijatelja. Izposojeni konj, že priletel žival, se je pri obračanju na koncu njive zapletel v vprego. Kenda je pristopil in popravil vprego. Komaj pa je odstopil od konja, je ta udaril z zadnjim kopitom Kendo v levo stran prsi tako močno, da se je Kenda zgrudil in je bil pri priči mrtev. Pokojnik je zapustil vdovo s štirimi nepreskrbljenimi otroki. Nesrečna smrt priljubljenega gospodarja je zbudila mnogo sočutja, kar se je pokazalo zlasti pri pogrebu. Blag mu spomin!

*** Samomor mladega para pod Kureščkom.** Te dni so našli pod Kureščkom blizu Želimi razpadli trupli mladega moškega in mlade ženske. Ugotovili so, da sta bila nesrečneža 33letni Franc Novak in 23letna Gizela Benčičeva, oba iz Ljubljane. Oba sta 8. septembra izginila iz Ljubljane, ker so se pojavile težkoče za njuno poroko. Kakor je najdba njunih trupel pokazala, sta izvršila samomor, in sicer sta se ustrelila. Gizelino oče je upokojeni policijski nadzornik. Rodbini Benčičeva in Novakova so v globoki žalosti spriči tako tragične smrti obeh mladih ljudi.

*** Mesarski mojster je po nesreči ustrelil svojega pomočnika.** V nedeljo zvečer je sedel mesar in gostilničar 34letni Alojz Cimperman na Polzeli v družbi s svojim 36letnim mesarskim pomočnikom Antonom Bratcem v svoji gostilni na Polzeli. Cimperman je bil vinjen. V gostilniški sobi sta bila še neki gost in natakarija. Pozno ponoči sta se začela Cimperman in Bratec igrati s samokresom. Ko je imel Cimperman samokres v roki, se je samokres nenaadno sprožil in kroglja je zadela Bratca v prsi. Bratec se je takoj zgrudil in je na mestu izdihnil. Cimpermana so orožniki aretirali in izročili okrožnemu sodišču v Celju.

*** Velik požar ob meji.** Nedavno noč je začelo goreti gospodarsko poslopje lesnega trgovca in veleposestnika Alojzija Škerbinka v Selnici ob Dravi. Plameni so prišli na bližnjo hišo in žago, ki so jo pa gasilci s požrtvovalnim gašenjem rešili uničenja. Vnelo se je tudi skladišče lesa. Skupna škoda znaša okoli 300.000 din in je le delno poravnana z zavarovalnino. Verjetno je ogenj podtaknila zlobna roka.

*** Ponarejeni 500 dinarski bankevcji v steklenici za vkuhanje sadja.** Pri ženi zaprtega ponarejalca Grašiča v Radvanju so oblasti našle 25 ponarejenih bankovcev po 500 din, ki so bili lepo zaprti v steklenici za vkuhanje sadja. Mariborska policija je Grašičevo aretirala hkratu z nekimi drugimi osumljenci.

*** Uboj na Bizeljskem.** Mali senat v Celju je te dni obravnaval primer uboja. Na zatožni klopi je sedel 35letni posestnik Miha Rajterič iz Brezovice pri Bizeljskem. Dne 15. septembra zvečer sta se Miha Rajterič in Miha Sokler, ki je bil zaradi telesne poškodbe že štirikrat kaznovan, sprla v gostilni Ide Kovačičeve v Sp. Sušici pri Bizeljskem. Sokler je udaril Rajteriča z roko po obrazu, tako da je Rajteriču prišlo kri iz nosa. Rajterič se je hotel maščevati, kar pa so drugi preprečili. Ko je pol ure pozneje Sokler s svojo ženo zapuščal gostilno, je skočil Rajterič k njemu in ga zabodel z nožem dvakrat v prsi. Sokler se je takoj zgrudil in je v nekaj minutah izdihnil. Rajterič se je zagovarjal s silobranom, česar pa sodišče ni moglo upoštevati. Miha Rajterič je bil obsojen na dve leti robije in izgubo častnih pravic za dobo dveh let.

*** Mati je nagovorila sinčka k požigu.** V Hrvaškem brodu je te dni nenadoma nastal ogenj v strehi hiše posestnika Podborška Atona. Kljub takojšnjemu nastopu gasilcev in sosedov je lesena hiša zgorela do tal. Ker se je požar pojavil že v samem začetku v zelo močnem obsegu, je nastal sum, da je moral hišo nekdo zažgati. Orožništvo je začelo zadevo z vso vnaprejšnjo raziskovanostjo. Sum se je čedalje bolj zgoščeval okrog 41letne žene pogorelega Terezije Podborškove in njenega nezakonskega sina, komaj 13letnega Stanka. Ko so imeli orožniki dovolj jasne dokaze v rokah, so oba aretirali. Medtem ko je sin Stanko priznal, da ga je mati nagovorila k požigu ter mu celo dala vžgalice, da bi zažgal hišo, pa njegova mati s skrivno zaničuje. Kakor pravijo sosedje, je Podboršek vložil tožbo za ločitev zakona, ki je zdaj v teku.

EMILIO SALGARI IZGNANCI

Njegove besede so vzeli kozaki s posmehom na znanje.

»Prekleti zločinec!« je zakričal eden izmed kozakov. »Ali misliš, da se te bojimo, ti...« Stavka ni mogel končati. Ivan, ki je stal poleg Sergeja, mu je pognal kroglo skozi prsi.

Mož je omahnil na konju in se zvrnil na tla.

Njegovi tovariši so začeli besno streljati v bajto.

Vasiljev in Ivan sta se še pravočasno skrila za steno v koči.

Ko sta bila spet v koči, je Marija plašno vprašala: »Ali ni nobeden izmed vaju ranjen?«

Ivan je smehljaje se odkimal.

»Zdaj moramo tudi mi streljati!« je vzkliknil inženjer. »Naše puške nesejo še enkrat tako daleč kakor njihove. Napad bomo z lahkoto odbili!«

Dimitrij je oblegance opozoril na tri špranje v steni.

»Skozi te lahko streljamo!«

»Eden izmed nas pa bo moral streljati skozi vrata!«

»Dobri gospodje!« je zastokal žalostni glas zavrženca. »Ali hočete, da me bodo ubili?«

»Nikar se ne boji! Ostani v svojem kotu! Tam te krogla ne bodo zadele!«

Kozaki so se med tem postavili pred kočjo v polkrog. Skrivalpa so se za ležečimi k-

»To je njihov način boja,« je rekel polkovnik. »Kmalu jih bomo prisilili v odprt boj! Njih konje bomo kratko malo postrelili. Kozakov brez konj pa se ni bati!«

»Izbral sem si že lepega belca za tarčo!« je menil Ivan.

»Jaz pa črna!« je pripomnil Dimitrij.

Trije strelji iz kozaških mušket so odjeknili. Obleganci so slišali kroglo žvižgati in udariti v deblo.

»Ogenj!« je zapovedal polkovnik.

Štiri puške so hkratu ustrelile. Trije kozaški konji so bili zadeti. Med njimi belec in črnc. Četrta krogla je zadela vojaka, ki je glasno zakričal.

Napadalcem je bilo tega menda dovolj. Štirje kozaki so na svojih konjih v diru odjahali. Ostali, ki niso imeli več konj, so divje stekli v bližni gozd. Samo en konj je še ostal na bojišču. Ni zapustil svojega ustrlejenega gospodarja.

»Ali ni boljše, če zdaj zbežimo?« je vprašal Sandorf.

»Trenutno je to nemogoče!« je odgovoril Vasiljev. »Kozaki bi nas dohiteli, a mi bi tako bili brez kritja.«

Ivan mu je moral pritrditi.

»Če pa dobijo ojačenje,« je pripomnil Storm, »ni verjetno, da bi spet lahko odbili napad. Ali niso govorili o nekem inspektorju? Kateri inspektor je neki to?«

Polkovnik je skomignil z ramami. »Počakali bomo noč in nato zbežali v gozdove!« je

odločil po kratkem premišljanju. »Meja ne more biti več daleč. Če bomo naglo korakali, bomo kmalu v Mongoliji.«

»Porabimo odmor za okrepčanje. Že vrsto ur nismo ničesar zaužili.«

Tudi bolniku so dali nekaj jedil. Za gobavce je značilno, da imajo prav do smrti dober tek.

Znožilo se je zelo hitro, kar je posebnost te mrzle pokrajine. K sreči se je vzdignila iz doline tudi gosta megla.

»Bog nas varuje,« je rekel polkovnik. »Če bo megla ostala, vojaki ne bodo mogli spet najti koč.«

»Kaj pa bomo storili z nesrečnim zavržencom?« je vprašala Marija sočutno. »Če bodo naš beg odkrili, bodo siromaka ubili.«

»S seboj ga vendar ne moremo vzeti, drago dete. Dali mu bomo še sto rubljev in potem naj sam gleda, kako jim bo pobegnil v gozd.«

»Ali morda slišiš prihajati kozake?« je vprašal Ivan voznika, ki je stražil pri vratih.

»Vse je še tiho.«

»Torej na pot!« je zapovedal polkovnik. »Jaz bom korakal prvi, a zadni naj bo Storm. Orožje imejte v rokah in nihče naj ne govori!«

Marija Fedorovna je dala gobavcu obilno plačilo. Nato so begunci zapustili kočjo.

Megla je bila tako gosta, da se ni videla roka pred očmi.

Previdno so stopali naprej, da se je škrtanje čimmanj slišalo. Zdaj pa zdaj so obstali in prisluhnili. Po desetih minutah so dospeli do roba gozda. V tistem trenutku so zaslišali iz daljave zvončkanje sani.

»Stojte!« je tiho zapovedal polkovnik.

Kmalu po vložitvi tožbe je začela Podborško-va groziti pred sosed, da bo zažgala možu hišo. Tudi so ljudje slišali, da je večkrat k požigu nagovarjala sina, ki pa se je branil.

Nekaj podatkov

o Grčiji in Grkih

Naša južna sosedna kraljevina Grčija, ki jo je usoda pravkar zanesla v vojno vihar, zavzema najjužnejši del Balkanskega polotoka. Po svoji rasečnosti (130.000 kv. km.) in po svojem prebivalstvu (6.600.000) spada med manjše evropske države. Na severu meji z Albanijo, Jugoslavijo in Bolgarijo, na vzhodu pa s Turčijo, dočim vse ostalo nje ozemlje oblika morje.

Grčija je zelo gorata in ponekod zelo kraška dežela. Najvišja gora je znano bivališče starogrških bogov Olimp, ki je s svojimi 2918 m nekoliko višji od našega Triglava. Srednji in južni del države zaradi svojega kraškega značaja nimata velikih tekočih vod, le na severu pritekajo v Grčijo velike reke z ostalih balkanskih gorovij: Vardar, Struma, Bistrica, Mesta in Marica. Macedonska jezerska pokrajina se nadaljuje tudi preko grške meje. Prespansko in Dojransko jezero ležita že delno na grških tleh; čisto grška pa so tri večja jezera.

Po verski pripadnosti je Grčija precej enotna: pretežna večina je pravoslavne vere, odkar se je mohamedanski življenjski preselil v Turčijo. V narodnostnem pogledu se opazja večja pestrost, saj je grški sever od Epira do Marice v svoji osnovi slovanski. Ta slovanski značaj se je v zadnjih dveh desetletjih nekoliko zabil, kar se je mnogo slovanskega življa moralo preseliti v Jugoslavijo in zlasti v Bolgarijo, na njegovo mesto pa so prišli Grki iz Male Azije. Razen Slovanov pa je v severnem delu države naseljeno okoli 100.000 Vlahov, ki pa so tako zelo pod grškim vplivom, da jih ni več mogoče šteti za narodno manjšino. Skoro isto je z 200.000 Albanci, ki v grškem okolju prav tako niso mogli razviti svoje narodne zavesti. Strnjeno slovansko jezikovno ozemlje se razprostira od naše meje do reke Bistrice, sledovi slovanske naselitve v davnini pa segajo v krajevnih imenih celo na Peloponez.

Grčija je najbolj razčlenjeni del Balkan-

Kar jo najbolj obremenjuje, pa je dejstvo, da je dala tik pred požarom spraviti svoje reči iz hiše ter jih shranila pri nekem sosedu.

skega polotoka, ima obilico otokov in se v njeno celino zajedajo mnogi zalivi, izmed katerih je najdaljši Korintski zaliv, ki je s prekopom zvezan z Egejskim morjem. Največji grški otoki so: Kreta, Evbeja, Mitilene, Hios, v Jonskem morju pa: Krif, Leukas, Kefalonija in Zakintos. Kikladske otočje v Egejskem morju je vse grško, medtem ko je večji del Sporadov italijanska posest, znana pod imenom Dodekanesa. K grškemu jezikovnemu območju spadata še turški otok Imbros in Ciper, ki je angleška kolonija.

Grčija ima tri velika mesta: Atene, ki ima-jo s predmestji in okoliškimi naselbinami

Iz Prekmurja

Usoden spor dveh mesarskih pomočnikov. 20 letni mesarski pomočnik Ivan Jurglič, doma z Gornjih Jesenic pri St. Rupertu na Dolenskem, je bil zaposlen v Benkovi tvornici mesnih izdelkov. Te dni se je spril na tvorniškem dvorišču s tovarišem 26letnim mesarskim pomočnikom Blažem Bertečičem, doma iz Drobčevca pri Vrbovcu v križevskem okraju na Hrvaškem. Med preprirom je Bertečič zabodel z nožem Jurgliča, ki ga je imel pri sebi skritega, naravnost v srce. Smrtno ranjeni Jurglič je napravil nekaj korakov proti strojnici, potem pa se je brez besede zgrudil. Strojnik je skozi okno videl njegov padec in mu je takoj prihitel na pomoč. Ranjenca so naložili na avto, da ga prepeljejo v bolnišnico, vendar pa je že med potjo izdihnil. Bertečiča so aretirali.

Trije požari v Prekmurju. V Fokovcih je požar uničil senik posestnice Karoline Lajnščekove. Zgradba je bila lesena in krita z opeko. Gospodinja in njena hčerka sta opazili ogenj, ko je bila že vsa stavba v plamenu. Ker je pihal hud južni veter, je bila veli-

kah 900.000 prebivalcev, glavno pomorsko pristanišče Pirej s 260.000 prebivalci in Solun, važna trgovinska postojanka ob izlivu Vardarja v Egejsko morje. Grški izvoz gre v vse dežele vzhodnega dela Sredozemskega morja, v glavnem kmetijski pridelki: rozine, oljčno olje in olive, tobak, nekoliko pšenice, ki uspeva v Tesaliji, Macedoniji in Trakiji, vino in grozdje, južno sadje raznih vrst, svila in volna. Industrije Grčija nima. Zaradi pomanjkanja premoga mora izvažati sirovo rudo (železno, cinkovo in srebrno), ker je ne more predelovati. Ribištvo je seveda tudi zelo razvito. Važno postavko v grškem izvozu pomeni tudi morska sol. V splošnem pa Grčija s svojimi pridelki ne zmore prehrane vsega prebivalstva in je v veliki meri navezana na uvoz živil, še bolj seveda na uvoz industrijskih pridelkov.

Grki so zelo domoljuben narod in so zlasti ponosni na svoje davne dede, dasi čistih Grkov, neposrednih potomcev starih Grkov, skoro da ni. Najčistejši Grki so se ohranili na Kreti in ostalih otokih, drugod pa so močno pomešani z Albanci, Vlahi, Slovani in tudi z Italijani.

ka nevarnost, da se vname tudi hiša. Gasilci so požar sicer omejili, niso pa mogli ničesar rešiti iz gorečega poslopja. Škoda je poravnana z zavarovalnico. — V Cikečki vasi je nastal požar v žganjarni posestnika Štefana Palfijsa, ki je popolnoma uničil zgradbo z 12 metrov dolgo lopo. Gospodar se je v usodnem času mudil v Varaždinu, gospodinja pa so zbudili šele gasilci, ki so prihiteli na kraj požara in ga omejili. Rešili so tudi kotel za kuhanje žganja. Škoda je tudi poravnana z zavarovalnico. — V Šalovcih je pogorelo gospodarsko poslopje posestnika Štefana Matuša. V njem je bilo mnogo gospodarskega orodja, stiskalnice za sadje in večja količina jesenskih pridelkov. Domači gasilci so z novo motoriko gasili nad štiri ure. Pomagali sta jim tudi četi iz Adrijancev in Hodoša. Gospodarsko poslopje je bilo sredi gruče poslopij, ki so jih le z veliko težavo obvarovali pred ognjem. Škode je bilo za 50.000, poslopje pa je bilo zavarovano samo za 4.000 din.

Ljudska knjižnica Sokola v Murski Soboti je bila poleti preurejena in zdaj spet izposoja knjige vsako nedeljo dopoldne od 11. do 12. Dolgi zimski večeri se bližajo, zato se gajmo po knjigah!

Kupuj domače blago!

Najbrž so njegov glas slišali, ker je megla odličan prevodnik glasov, zakaj trenutek nato je počil strel čisto v bližini. Razločno so slišali sikanje krogel v zraku. Ko so ostro pogledali v smer, iz katere je prišel strel, so opazili v megli senco.

»Kozak!« je vzkliknil voznik.

»Ino!« je posvaril polkovnik.

Nov strel je sledil iz kratke oddaljenosti in glas je zakričal: »Streljajte! Kaznjenci hočejo pobegniti!«

Ko sta Vasiljev in Storm spoznala, da so odkriti, sta nabila puški in rekla tovarišem: »Proč, kolikor hitro morete!«

Ivan je nesel Marijo v naglici na ramah v gozd, ko je eden izmed jezdecev z vzdignjeno sablo v diru zajahal proti njenemu bratu.

»Vdajse!« je zarjul jezdec.

Polkovnik ni izgubil duševne prisotnosti. Z bliskovito naglico je udaril s puškinim kopitom konja v sredo čela, tako da se je žival zrušila na tla.

Dimitrij, ki je bil takoj prihitel gospodarju na pomoč, je sprožil vseh šest strelcev svojega revolverja proti vojaku.

Nato so vsi zbežali v gozd.

Tu sta našla nekako stezo, po kateri so vsi dalje bežali. Megla je onemogočala nasledovalcem slediti jim po njihovih sledih.

Čez pol ure so dospeli begunci na breg velike reke, ki jim je odrezala pot.

Polkovnik je zaman ugibal, kaj naj store.

»Obrnimo se!« je predlagal inženjer.

»Nemogoče,« je vzkliknil Ivan. »Že spet čujem dirjati kozake v gozd!«

»Hitro se skrijmo!« je rekla Marija. »Za tistole gosto grmovje!«

»Marija ima prav. Hitro, hitro!« je silil inženjer Storm.

Skrili so se na obrežju med mecesni in majhnimi bori, ki so jim nudili dobro skri-vališče, dokler je bilo temno. Mlado deklico so vzeli v svojo sredo, da bi jo varovali pred streli. Možje, ki so se postavili okoli nje, so imeli orožje pripravljeno.

Nenadno pa kozakov niso več slišali, zato pa se je začelo oglašati zvončkanje zvoncev na saneh.

»To bo morda od kozakov poklicani in-spektor,« je menil Vasiljev. »Ali je privedel s seboj druge vojake? Če jih je, smo izgubljeni!«

»Če bi ga spremljali vojaki, bi že slišali njih vzklikanje. Sicer pa nam ne kaže drugo, kakor braniti se do zadne kaplje krvi!« je dejal Storm.

»Če bi le mogel najti kak prehod čez reko! To bi nas rešilo!«

Ker je bilo še zmerom vse tiho, sta zlezla Vasiljev in inženjer iz grmovja in začela preiskovati ozemlje. Obrežje se je spuščalo tu kakor več sto metrov proč tako strmo navzdol v reko, tekočo v globoki strugi, da ni bilo mogoče priti k vodi. Kamenita struga veletoka je držala med samimi skalami.

»Moramo počakati do solnčnega vzhoda!« je menil Storm.

Tedaj sta zasiljala z desne strani rezgetanje konje in rožljanje kozaške sablje. Velika senca se je premikala proti veletoku. Nedvomno je bil kozak, ki si je ogledoval ozemlje. Hitro sta se skrila za pritlikavim drevjem, stoječim na obrežju.

Ko se je postava oddaljila, sta naglo šla nazaj k tovarišem.

»Nista ničesar opazila?« je vprašal Ivan, ki je nemirno čakal na njun povratek.

Na tla je bil razgrnil svoj kaftan, da bi varoval Marijo pred zemeljsko vlogo. Na kaftanu je Marija od utrujenosti zaspala.

Tovariši so zdaj pod drevjem posedli po tleh, kolikor udobno so mogli.

Noč je minila v največjem strahu. Vendar se ni zgodilo nič posebnega.

Že se je začela megla redčiti. Razganjal jo je oster veter, ki je zapihal z gorovja. Tedaj so begunci opazili več senc, ki so se bližale njih skrivališču. Od daleč se je moglo videti, da se je bližalo pet jezdecev z dvema pešcema.

Previdno so prihajali bliže, zdaj pa zdaj so se ustavili, kakor bi bili iskali stopinje v snegu, nato pa so jo ubrali naravnost proti grmovju.

»Zdaj jih pa imamo!« je tiho rekel polkovnik in vzdignil puško. »Merite dobro, tovariši! Ogenj!«

Štiri puške so počile. Tudi šest do sedem revolverskih strelcev je odieknilo. Dva jezdec in oba pešca so padli. Ostali trije so pognali konje v divji dir proti dolini.

»Naglo k reki!« je zapovedal Sergej.

»Poglejte,« je vzkliknil Storm, »tam ob gozdu se plazi neki možak. Menda hoče zbežati ali pa se skriti!«

Polkovnik je naglo planil proti njemu. Že je vzdignil puškino kopito, da bi udaril nasprotnika, ko se je presenečen in z izrazom besa v obrazu umaknil za korak.

Mož, ki mu ni mogel več uiti, je padel na kolena in začel prositi, ker se je nenadno znašel sam brez pomoči pred velikanom.

Peta obletnica smrti velikega ruskega sadjarja Mičurina

Te dni je minilo pet let, ko je umrl veliki ruski sadjar Ivan Mičurin. Ta dan so v Rusiji svečano praznovali, zakaj vsa Rusija se zaveda velikega pomena Mičurinovih odkritij zase in za ves človeški rod.

Mičurin je s križanjem, presajanjem in umetnim obžarevanjem ustvaril nad 300 vrst čisto novih rastlin in mnogo poplemenitil.

Danes imajo v Mičurinsku, prejšnjem Kozlovu, vzorno gospodarstvo na zemljišču, ki obsega 3500 ha zemlje, kjer nadaljujejo Mičurinovo delo.

Mičurin je obiskoval klasično gimnazijo v Rjazanu in je l. 1870. prekinil študij v šestem razredu. Potem je postal v domačem kraju zasebni uradnik in se je začel baviti s sadjarstvom. V tambovski guberniji je bilo tedaj sadjarstvo že precej razvito tudi med kmeti.

Mičurin se je najprej učil pri svojih sosedi - kmetih. Zanašal se je na njihova izkustva in je na teh osnovah razvil svoje delo. Že v začetku našega stoletja je bil Mičurin mož, čigar slava je prekoračila ruske meje. Sovjeti so bili v začetku Mičurinu precej nenaklonjeni iz preprostega razloga, ker mož ni bil ne kmet in ne delavec in ker je imel velikansko posestvo, ki bi bilo moralo biti socializirano. Šele s posredovanjem Lenina in Kalinina je bila storjena izjema, ki je utrdila Mičurinovo položaj pod sovjetsko vlado, tako da so mesto Kozlov v priznanje Mičurinovih zaslug preimenovali v Mičurinsk.

Mičurin sam se ni nikoli smatral za učenjaka, marveč preprosto za praktičnega gospodarja. Bil je skromen, toda rastline, zlasti sadne, ki jih je ustvaril, pomenijo velikansko pridobitev za človeštvo.

Rusi so naše ponesrečene mornarje bratsko sprejeli

Te dni se je vrnilo v Jugoslavijo 27 članov posadke našega parnika »Vida«, ki se je 6. t. m. potopil v Črnem morju. »Vido« je vozil bombaž in juto iz Carigrada v Rumunijo. Plil je proti Braili, kjer je nameraval izkrcati vse blago, ki bi bilo nato po Dunavu odpravljeno v Jugoslavijo. Toda parnik je zadel na mino in se je naglo potopil. Posadka s kapitanom Kasovičem se je srečno rešila. Mornarji so iz Hrvatskega Primorja in iz Dalmacije.

Ko so se z reševalnimi čolni znašli na od-

prtem morju, so imeli srečo, da jih je prevzel neki ruski parnik. Ruski tovariši so rešenecem nudili vso bratsko pomoč in jih prepejlali do Braila, od koder so se naši mornarji srečno vrnili domov.

Hrvatski mornarji so polni hvale o tovariški požrtvovalnosti ruskih mornarjev. Preživeli so mnogo strahu, preden jih je rešil ruski parnik. Črno morje je bilo zelo nemirno, znašalo jih je sem in tja in bi bili vsi omagali, da ni srečno naključje privedlo tam mimo ruskega parnika.

Ženski vestnik

Za kuhinjo

Krompirjevi cmoki za juho. Štiri velike krompirje skuhamo, olupimo in pretlačimo, nato pa primešamo košček sirovega masla, malo zelenega peteršilja, eno celo jajce, dva do tri rumenjake in osolimo. Vse to s krompirjem vred dobro zmečkamo in napravimo

»Vi ste, polkovnik Vasiljev?« je glasno rekel možak.

Polkovnik se je zaničljivo zasmejal.

»Ali ste pozabili, vsemogočni policijski šef iz Algacijske doline, da sem samo številka in da nimam imena? Ali ste pozabili, da st emi zagrozili z bičem, ko sem se vpričo vas drznil govoriti? Ali ste pozabili, da sem vam takrat prisegel maščevanje? Zdaj je prišel tisti trenutek, gospod Demidov!«

Vasiljev je stisnil zobe. Silen bes in grenkoba sta ga spreletela ob spominu na doživljene krivice.

Marija je hotela razburjenega brata pomiriti, a se ji ni posrečilo.

»Ali hočete mojo smrt?« je jecljal inspektor. »Pazite se, kozaki so blizu! Maščevali... me bodo!«

»Ko pridejo, te že ne bo več! Strahopetec, ali se bojiš smrti? Ti, ki zapoveduješ nesrečnike mesariti s knuto!«

»Obesimo ga!« je vzkliknil Ivan spričo grenkega spomina na dneve grozote v rudniku.

»Škoda je vrvi za lopova!« se je zaslišal glas.

»Dimitrij, prinesi mi sabli padlih kozakov!« je zdaj zapovedal Vasiljev. »Eno zame in eno za tegale moža!«

Dimitrij je ubogal.

Ko je inspektor začutil orožje v rokah, ga je nenadno minila strahopetnost. Naglo je vstal in vzkliknil s svojim starim, predrznim glasom: »Zdaj ti bom pokazal, prekleti zločinec!«

Ne da bi počakal znaka za začetek dvojboja, je krepko zamahnil s sablo. Toda Vasiljev je udarec spretno odbil. Demidova je

iz te zmesi cmoke, ki jih povaljamo v drobtinah in spečemo na masti, da postanejo lepo rumeni. Ko so cmoki pečeni, vlijemo nanje juho.

Jetrna pasteta za zimo. Četrto kilograma jeter zrežemo, poparimo s kropom in jetra pustimo v kropu kakih pet minut. Medtem scvremo osminko kilograma na zelo drobne koščke zrezane sveže slanin, da postekleni. Na tej masti nato zarumenimo čebulo, pridenemo peteršilja in majarona, zatem pa še zmleta jetra in sol ter vse dobro premešamo. Narejeno pasteto spravimo v kozarec, ki ga

neuspeh razočaral. Spoznal je, da je imel opravka s spretnim borcem. Mahal je s sablo na desno in levo.

Polkovnik, ki je doslej samo odbijal zamahe, je začel nasprotnika z vso odločnostjo napadati in potiskati proti reki.

Inspektor si je obupno prizadeval, da ne bi izgubil tal pod nogami. Nasprotnikova sabla je ogražala njegovo srce in ga silila, da se je čedalje bolj umikal. Njegov strah je bil tolik, da je pot pokrival njegovo čelo.

Zdajci mu je zmanjkalo tal. Z razklano glavo je telebnil nazaj v veletok, ki je požrl njegovo truplo.

»Pravici je ustrezno!« je dejal Vasiljev in odvrget okrvavljeno sablo. »Zdaj pa proč od tod!«

32. poglavje

MED HALKI

Begunci niso smeli niti trenutek več oklevati. Že mnogo predolgo časa so se zadrževali ob reki. Kozaki se lahko zdaj zdaj vrnejo z ojačenjem iz doline.

Ivan je šel po konja, ki je stal pri truplu svojega gospodarja, kozaka. Posadil je Marijo na sedlo in vodil žival za povodec vzdolž obrežja, kjer so upali najti prehod. Ostali so mu sledili.

Se zmerom se je slišalo iz doline zvončkanje, ki je prihajalo bliže. Vojaki, ki so bili prišli ob konje, so se pač posluževali inspektorjevih sani in z njimi nadaljevali zasledovanje.

»Ne najdeš nikake poti?« je vprašal Vasiljev studenta.

»Ne!«

»V katero smer se vije reka?«

»Zdi se mi, da v dolino.«

neprepustno zapremo in kuhamo okoli 20 minut v sopari. Tako pripravljena pasteta čaka pozimi skoro šest tednov.

Krompirjevi krofi. Šest velikih krompirjev skuhamo, olupimo, zmečkamo in pridene košček sirovega masla, dva rumenjaka, dve žlici drobtin in malo soli. Zatem primešaj sneg iz dveh beljakov in naredi iz te zmesi tanke krofe, povaljaj jih v drobtinah in ocvri na obeh straneh v razbeljeni masti.

Praktični nasveti

Bolehni ljudje ne smejo jesti jedi po lastnem okusu, temveč smejo uživati le hrano, ki jim jo predpiše zdravnik. Nasprotno pa naj zdrav človek uživa, kar si želi.

Krompir kuhaj v oblicah. V oblicah kuhani krompir ima večjo hranilno vrednost kakor olubljeni. Krompir ima namreč pod olupkom vitamin B, ki se pri olupljenem krompirju izgubi, pri krompirju, skuhanem v oblicah pa ga precej ostane. Iz istega vzroka je tudi črni kruh boljše od belega. Vitamin B kakor sploh vsi vitamini so za pravilni in zdravi razvoj človeškega telesa nujno potrebni.

Apnenje travnika. Ako primanjkuje travniku apna, je apnenje travnika nujno potrebno. Vzemite na en hektar površine 20 do 25 metrskih stotov apnenega prahu, ki ga nabavite lahko v vsaki večji apnenici. Potrosite ga pozno jeseni ali rano pomladi. Pred apnenjem in po njem prebranjajte, da ne ostane apno čisto na vrhu. Potrosite le v suhem vremenu in ne na mokra tla. Če je travnik močvirnat, ga poskusite vsaj nekoliko osušiti. V takem primeru dajte več apna (30 in tudi 40 metrskih stotov). Travnik se apni navadno vsaka štiri leta.

V ŠOLI

Učitelj: »Mihec, vzemimo primer, da je mama spekla potico in jo hoče razdeliti med štiri člane vaše rodbine. Kako stori to?«

Mihec: »Razdeli jo na štiri dele.«

Učitelj: »Dobro. Pa recimo, da pride k vam teta Špela, na koliko delov bo mama potem razdelila potico?«

Mihec: »Potem jo bo rajši brž sknila...«

NE SME BITI NESREČEN

Gašper: »Kako ti ugaja zakon? Ali si srečen z ženo?«

Miha: »Ah, ne! Ne smem kaditi, ne piti, ne sam zvečer z doma!«

Gašper: »Potem si pa gotovo nesrečen.«

Miha: »Niti nesrečen ne smem biti!«

»Potem pa moramo navzgor, ne navzdol,« je rekel Storm. »Ta steza nas lahko privede naravnost v guvernerjevo žrelo!«

»Vi torej mislite, da bi bilo boljše plezati navzgor na gore?« je vprašal polkovnik.

»Seveda. Gori bomo na varnejšem. Kozaki konji ne morejo teči navkreber.«

»Ali se ne bomo oddaljevali od meje, če bomo lezli navzgor?«

»Mislim, da ne. Kakor hitro bo izginila megla z gore, bomo vse videli.«

»Torej navzgor!« je vzkliknil Sergej Ivanu, ki je hitel naprej. »Pazite pa na konja, da mu ne spodrsne.«

»Nič se ne bojte! Za vašo sestro v mojem varstvu ni nevarnosti!«

Dimitrij in voznik sta šla naprej, da najdeta pot.

Gosta megla je sicer podpirala beg, oteževala pa je popotnikom iskanje poti. Prisiljeni so bili na slepo srečo korakati po snegu.

Zdajci so zaslišali razen zvončkanja spet človeške glasove in konjsko rezgetanje. Spet je bilo treba hiteti, da so bili čim bolj oddaljeni od preganjalcev.

Pomanjkanje poti in strmina sta zelo oteževala hojo navkreber. Konj se je pogosto pogreznil do trupa v sneg in pogosto se je spotaknil, tako da je bila Marija pogosto v nevarnosti. Hotela je s koja in žival, ki je bila bolj v oviro kakor v korist, prepustiti usodi, a so bili vsi proti temu. Konj jim lahko pozneje mnogo koristi.

Proti tretji uri zjutraj se je zazdelo beguncem, da so dosegli vrh, kajti na mah so se bili znašli na visoki planoti. Megla pa je bila tako gosta, da je bil razgled nemogoč.

(Dalje)

Jezero, ki je že mnogokrat spremenilo svojo lego

V vzhodnem Turkestanu je čudovito jezero, za katero so se zanimali že mnogi učenjaki. Imenuje se Lopnar in slovi po svoji pogosti izpremenljivosti. Nobeno jezero na svetu se namreč tolikokrat ne izpremeni kakor to. Vanj se izliva reka Tarim in jezero je že večkrat menjalo svojo lego, kakor se je pač izpreminjala struga reke. Te izpremembe se vrše že od ledne dobe, ko je bilo jezero nastalo.

Učenjaki domnevajo, da je bilo jezero Lopnar že večkrat znatno večje, kakor je zdaj. Na njegovih bregovih so nastale že v pradavnih časih naselbine, ki so pa pozneje izginile, ker je reka Tarim izpremenila svojo smer in se je jezero znatno umaknilo proti jugo-

zapadu. Na dnu jezera nakopičeno blato se je tedaj posušilo in izpremenilo v prah, ki ga je potem raznesel veter in pokril z njim zapuščene naselbine.

Taka usoda je zadela pred 1600 leti tudi cvetoči kraj Lan ob poti, po kateri je šla iz Kitajske dragocena svila v zapadne države, zlasti v Rim. Razvaline tega kraja je odkril leta 1900. Sven Hedin, ki je našel v njem mnogo starinskih spomenikov, pisanih na papir, les in svilo, kakor tudi ostanke lesenih stavb z izrezljanimi okraski in različne predmete iz bron, medij in železa. Našel je tudi kitajske kovance, svileno tkanino in druge reči. Vse to priča o živahnem vrvenju tega mesta v Aziji pred davnimi leti.

× **Močan potres v Besarabiji.** Precejšen potres je bil te dni na ruskem in rumunskem ozemlju, posebno v mestu Akermanu, v Černovicah in v še nekaterih drugih krajih. Sunke so občutili tudi v Kijevu, Poltavu, Harkovu in na ukrajinskem ozemlju, vendar ni bila nikjer povzročena škoda. Središče potresa je bilo oddaljeno od Moskve okoli 1580 km. To je bil že tretji potres, ki so ga zabeležili v teh krajih v teku letošnjega leta. Po sodbi ruskih strokovnjakov je bilo ognjišče potresa v Vrančerskih gorah v vzhodnem delu Karpatov. Tukaj je bila, tako mislijo zemljoslavci, najbrže v globini 160 do 200 m v zemlji razpoka. Kakor vele poročila, je potres terjal tri smrtna žrtve, nekaj ljudi pa je bilo ranjenih.

× **V Nemčiji objavljajo slike pijancev.** Nedavno so izdala nemška oblastva navodila za pobijanje pijančevanja. Način pobijanja je zelo izviran in bo verjetno tudi uspešen. Časopisje že poroča, kako so izvedli to nalogo v Mainzu. Tam je policijski predstojnik izdal navodilo, da morajo policijska oblastva vsakega, ki ga zalotijo pijanega slikati. To sliko bodo potem objavili v krajevnem časopisu.

× **Vojaški tečaji za zdravnike v Rusiji.** V Sovjetski zvezi so uvedli posebne tečaje za vojaške in civilne zdravnike. Na tečajih bodo razpravljali strokovnjaki o izkušnjah vojaške zdravstvene službe v vojni.

× **Preselitev Nemcev iz južne Bukovine in severne Dobruđe.** Med Rumunijo in Nemčijo je bil sklenjen sporazum, po katerem se bodo v kratkem preselili Nemci iz južne Bukovine in severne Dobruđe, ki sta ostali Rumuniji, v Nemčijo. Selili jih bodo enako kakor Nemce iz severne Bukovine in Besarabije delno čez Madžarsko, delno čez Jugoslavijo. V zvezi s tem sporazumom se doznava, da bo v celoti izseljenih 60.000 prebivalcev. Iz južne Bukovine jih bo odpotovalo v Nemčijo 45.000, iz severne Dobruđe pa 15.000.

× **Poljski begunci izgnani iz Rumunije.** Rumunska policija je pozvala poljske politične begunce, naj zapuste rumunsko državo. V svojem pozivu pravi, da je nemški poslanik pozval poljske begunce, naj se vrnejo v domovino do 20. julija, kar pa so odklonili. Zato jih smatra rumunska vlada za sovražnike Nemčije in kot takšni v Rumuniji niso zaželeni.

× **Nemci imajo še dovolj letal.** Angleške trditve, da Nemcem že zmanjkuje pilotov in letal, odločno zavčara Nemški poročevalski urad in pravi, da imajo Nemci vsega še mnogo v rezervi, ker so se znali leta in leta pripravljati na to.

× **Napad na Škodove tvornice v Plznu.** Angleško letalsko ministrstvo javlja, da so angleški bombniki nedavno noč napadli tudi Škodove tvornice v Plznu na Češkem.

× **Zatemnitev Leningrada.** Švedski listi poročajo, da je Leningrad zadne dni ponoči stalno zatemnjen.

× **Starodavna krščanska cerkev pod Kavkazom.** V vasi Lekitu pod Kavkazom so odkrili ostanke krščanske cerkve, o kateri trdijo, da je bila gotovo zgrajena v 6. ali 7. stoletju. Zidovi te stare cerkve so visoki se-

dem metrov. Lepo so ohranjeni tudi še ostanke cerkvenega stolpa. Pravijo, da je starodavna cerkev v Lekitu čisto podobna cerkvam iz dobe cesarja Justinijana.

× **Petsto let stara smreka.** Na Češkem imajo 60 metrov visoko smreko, ki šteje pol tisočletja. Zdjaj je ta smreka v »popravilu«. Strokovnjaki so se odločili, nastale votline in gnile dele podložiti z betonom, da bo smreka lahko dalje rasla. Prostor okoli nje bodo razglasili za narodni park.

× **Štiri rušilce na teden izdelajo v Ameriki.** V zvezi z izvrševanjem najnovejšega ameriškega oborožitvenega načrta poročajo iz Washingtona, da izdelajo ameriške ladje - de-nice vsak teden štiri rušilce za ameriško mornarico.

× **Strašna toča v južni Franciji.** Nad Toulonom v južni Franciji je te dni kljub poznemu letnemu času divjala strašna nevihta s točo. Toča je padala dalje časa in so bila njena zrna težka do 50 gramov. Razbila je mnogo oken in povzročila strašno pustošenje med rastlinjem.

× **Bolnik, ki spi že vse leto.** V bolnišnici v Piatigorsku v Rusiji že vse leto spi bolnik, ki so ga pripeljali tja mesca avgusta, lani. Spanje tega človeka je tako trdno, da so zdravniki mogli nad njim izvršiti operacijo brez omamljenja.

× **Tiger se je sprehajal po ulicah.** Prebivalci Kladna, ki so v eni izmed zadnjih noči stopali skozi zatemnelo mesto proti domu, so srečali veliko žival, ki so jo nekateri imeli za psa, drugi pa za tele. Nenadno je vzkliknil eden med njimi: »Tiger! Tiger!« in stekel, kar so ga nesle noge. Drugi so šele zdaj spoznali nevarno zver, ki se je plazila z mehkimi šapami po mestu. Tiger je bil iz nekega cirkusa, ki je dan prej prišel v Kladno, a ni dobil dovoljenja za predstave. Ponoči se je živali posrečilo pobegniti iz kletke. Klici prestrašenih ljudi so opozorili na begunca cirkuško osebje, ki je brez posebne težave spravilo zver spet v varno kletko.

× **Bogovi nočejo miru.** Ko se je leta 1918. končala svetovna vojna, je dvignil neki indijski jog (menih) v Alabahedu roke proti nebu in prisegel, da bo stal z vzdignjenimi rokami tako dolgo, dokler bo trajal mir. S to svojo žrtvijo je hotel prisilit bogove, da bi nikoli več ne poslali na svet vojne. Za nedavno vojno v Abesiniji, v vzhodni Aziji in Španiji se indijski jog menda ni zmenil. Šele, ko je izvedel, da so Angleži napovedali vojno Nemcem, je spoznal, da bogovi niso hoteli njegovo žrtev. Hotel je spustiti roke, pa jih ni mogel. Roke so mu namreč v sklepih otrpnile, tako da jih ne more več premikati.

× **Zdravljenje oslovskega kašlja v plinarnah.** V novejšem času se vedno bolj potrjuje domneva, da otrokom, ki jih muči oslovski kašelj znatno odleže, če se lahko mude v plinarni in da ta neprijetna bolezen celo povsem izgine. Blagodejni učinek imajo hlapi, ki se širijo iz gmote, ki jo vporablja jo za čiščenje plina. Dr. Kraus pravi, da so vedeli delavci v plinarni v Stuttgartu že pred 40 leti, da se da oslovski kašelj ozdraviti v plinarni. Zato so izposlovali od uprave dovoljenje, da so se smeli njihovi otroci,

oboleli za oslovskim kašljem, igrati na čistilni gmoti na dvorišču plinarne. Zdaj so tudi v Leipzigu sklenili na ta način zdraviti oslovski kašelj, obenem pa zdravniško preiskati in ugotoviti, kako daleč se da ta bolezen ozdraviti v plinarni. Če se domneva v celoti potrdi, bodo zdravniki skušali dobiti iz čistilne gmote zdravilno snov in potem bo mogoče zdraviti oslovski kašelj brez plinarne.

× **Človeški okostnjak v starem dimniku.** V Pragi podirajo nekdanje kopališče cesarice Elizabete na Berlinski cesti. Stavba že davno ni ustrezala več modernim zahtevam. Ko so delavci podirali enega izmed dimnikov v četrtem nadstropju, so zadeli na ostanke človeškega okostja. Med drugim so našli del lobanje, na kateri je bilo videti še nekoliko ožganih las. O grozotni najdbi so obvestili policijo, ki je uvedla preiskavo, a brez upanja, da bi se dalo kaj podrobnejšega doznati. Po dosedanjih ugotovitvah gre za ostanke mlade ženske, ki so bili zazidani v dimnik. Domnevajo, da gre za sledove zločina, ki se je zgodil v starem kopališču. A kdaj bi to bilo, ne ve nihče povedati.

× **Obvezno cepljenje otrok proti jetiki v Rusiji.** Pripodno leto bo uvedeno v vsej Rusiji obvezno cepljenje otrok proti jetiki. Pobudo za ta sklep so dale dosedanje dobre izkušnje v nekaterih krajih, kjer cepijo otroke proti jetiki že več let. Samo v Moskvi je bilo letos cepljeno okoli 50.000 otrok.

× **Svojo nevesto je zamenjal z njeno sestro dvojčko.** Pilot potniškega letala Franklin Barrow je bil nedavno obsojen v Los Angelesu na 15 let ječe zaradi umora. Razprava je zbudila splošno pozornost, kajti vzrok pilotovega dejanja je bila usodna pomota. Neka večera, ko je šel Barrow iz službe domov, je zagledal v parku objekta zaljubljenca, v katerih je spoznal svojo nevesto Barbaro Wilsonovo in svojega bratranca Jacka Hendersona. Čez nekaj dni je prišel Henderson za njim in mu povedal, da mora leteti v New York v neki nujni zadevi. In tedaj je šinila pilotu v glavo strašna misel. Ponudil se je svojemu bratranču, da bo sam pilotiral letalo in da ga odpelje v New York. Na letališču se je Henderson čutil, da je edini potnik, toda verjel je Barrowemu pojasnilu, da je to izreden polet, ki ga je letalska družba iz prijaznosti dovolila. Toda polet ni trajal dolgo. Letalo je tresčilo na tla. Izpod njegovih ruševin so potegnili farmerji potnikovo truplo in vse okrvavljeno telo hudo ranjenega pilota. Franklin Barrow je ležal več mesecev v bolnišnici. Ko je okreval, sta pršli k njemu dve ženski in ubogi letalec je komaj verjel svojim očem. Bila je njegova nevesta Barbara Wilsonova, njena spremljevalka pa njena dvojnica v žalni obleki. Pilota je to spoznanje tako pretreslo, da je omedlel. Hud živčni napad ga je spet priklenil na bolniško posteljo. Ko je tudi ta udarec srečno prebolel, je izvedel, da je drugo dekle Barbarina sestra dvojčka in da sta si tako čudovito podobni, da ju ni mogoče ločiti. Tistega dne je bila v Los Angelesu z Jackom, ki ga je zelo ljubila, in tako je nastala tragična Barrowa pomota, ki je spravila v nesrečo štiri ljudi. Ob razglasitvi obsojbe je sodnik izjavil, da obtoženec zato ni bil obsojen na smrt, da bo mogel v novem življenju popraviti strašno krivico. Barbara Wilsonova je pa obljubila, da ga bo čakala, dokler ne pride iz ječe.

× **Vitamin C proti naglušnosti.** V nemškem mesečniku za usšno zdravstvo poroča dr. Szolmoky o učinku vitamina C pri zdravljenju naglušnosti in šumenja v ušesih. Dr. Szolmoky je dajal 50 bolnikom vitamin C. Pri kroničnem vnetju srednjega ušesa se je šumenje v ušesih sicer omililo, toda sluh se ni izboljšal. Najboljši uspehi so bili doseženi pri lečenju naglušnosti kot posledici poapnjenja žil v notranjem delu ušesa. V primerih, ko je bila naglušnost posledica sifilisa, se je dalo doseči le neznatno izboljšanje. Enaki uspehi so bili doseženi pri raznih starostnih boleznih, tako pri sladkorni bolezni, revmatizmu in vnetju ledvic.

NA POLICIJI

Star samec priteče na policijo: »Gospodje, gospodje, nekdo mi je ukradel denarnico.«

Komisar: »Kakšna pa je bila?«

Samec: »No, vitka in svetlolasa...«

Iz naših delavskih krajev

VABILO

na delegatski zbor Narodne strokovne zveze, ki se bo vršil v nedeljo, dne 10. novembra 1940. ob 10. uri dopoldne v prostorih čitalnice Narodnega doma v Celju.

Dnevni red:

1. Otvoritev in naznanila predsedstva.
2. Poročilo verifikacijskega odseka.
3. Poročilo tajništva.
4. Poročilo blagajnika.
5. Poročilo nadzorstva.
6. Volitve:
 - a) ožjega izvrševalnega odbora,
 - b) širšega izvrševalnega odbora,
 - c) upravnega odbora,
 - d) nadzornega odbora.
7. Tisk.
8. Samostojni predlogi.
9. Zaključek.

V Ljubljani, dne 26. oktobra 1940.

posl. predsednik: dr. Joža Bohinjec, l. r. za tajnika: Jančar Albin, l. r.

Sv. Pavel pri Preboldu

Podružnica NSZ je priredila pretekli teden sestanek, ki je bil kljub zaposutvi večjega števila delavstva, primeroma dobro obiskan. Zastopnik centrale je predvsem podal poročilo o pogajanjih za kolektivno pogodbo tekstilnega delavstva, s katero naj se delovno razmerje ponovno uredi. Razgovor je bil o minimalnih mezdah in o draginskih dokladah; o vseh načrtih, kako naj se uredi novo besedilo kolektivne pogodbe in nova tarifna lestvica, pa so informirane vse delavske organizacije in njihovi zaupniki. Sklenjeno je bilo, da se bo vršil redni letni občni zbor že meseca decembra letos, na katerem bo razgovor o nadaljnjih ukrepih glede predlogov in načrtov, ki se tičejo posebno tekstilnega delavstva. Tovariš predsednik Derča je zaključil zborovanje s pozivom, da naj delavstvo sodeluje z odborom in posredno tudi s centralo v dobrobit vsega delavstva.

Hoče pri Mariboru

Podružnica NSZ v Hočah je priporila delavstvu nov uspeh s tem, da je dosegla novo povišanje mezd delavcem-dinarjem, zaposlenim v Jugoslovanski tvornici za impregniranje lesa. To je že drugi povišek, ki ga je doseglo delavstvo v tej kratki dobi odkar je organizirano.

Maribor

Surovin za tekstilno stroko ni od nikoder kljub stalnemu obetanju, da jih dobimo v najkrajšem času. Delavstvo težko prenaša negotovo čakanje in se s skrbjo vprašuje, kaj mu prinese bodočnost, ko je zima že pred durmi. Delavstvo je radovedno in komaj čaka poročila, kdaj bodo tekstilne tovarne pričele zopet normalno obratovati. Nekatera podjetja so omejila redukcijo, odn. so zopet povečala delovni čas, medtem ko so redukcije v drugih tovarnah še vedno na dnevnem redu, zlasti pri tistih, ki so si zgradile na jugu naše države nove obrate. Kljub zagotovitvi podjetij, da se bodo pri redukcijah upoštevali v prvi vrsti socialno najšibkejši delavci, se marsikje to ne izvaja. Tudi nove minimalne mezde se ne plačujejo povsod v redu, zaradi česar pozivamo vse članstvo, da takoj javi organizaciji, kako se je pri izplačilu upoštevala minimalna meza.

Na prvi seji novoizvoljenega odbora se je ta konstituiral sledeče: predsednik Simek Franjo, I. podpredsednik Čuč Josipina, II. podpredsednik Janku Franjo, tajnik Falk Oskar, blagajnik Kjuder Karol, gospodariča Čuč Josipina. Zaradi prožnejšega dela v organizaciji, so bili ustanovljeni 3 odseki, t. j. prosvetni, propagandni in strokovni.

Mariborsko okrožje

Iz poročil, ki so jih podali zastopniki podružnic mariborskega okrožja NSZ na seji v Prevaljah dne 13. t. m., je bilo razvidno uspešno delo posameznih podružnic na gospodarskem in kulturnem polju. Predsednik okrožja tov. Mlakar je v svojih izjavah orisal težko delo podružnic v borbi za delavske pravice. Poudaril je iniciativo Narodne strokovne zveze, s pomočjo katere je doseglo delavstvo izboljšanje delavskega položaja. Soglasno se je sklenilo, da bodo prirejale podružnice v svojem delokrogu do januarja prihodnjega leta strokovna predavanja. Tak strokovni tečaj se bo vršil meseca januarja v Žerjavu ali Mežici, meseca aprila prihodnjega leta na strokovna šola v Mariboru. Pri slučajnostih je dosednji predsednik tov. Mlakar vsled prevelikega dela podal ostavko in je bil izvoljen za predsednika mariborskega okrožja NSZ tovariš Simek. Prihodnja seja mariborskega okrožja bo pred delegatskim zborom.

Holmec

Dne 3. novembra letos ob 10. dopoldne bo ustanovni občni zbor podružnice NSZ v gostilni Vauken v Prevaljah. Pripravljalni odbor vabi vse tovariše, da se udeležijo ustanovnega občnega zbora in s tem dokažejo, kako nujno je bila potrebna ustanovitev podružnice NSZ pri nas. Ker se nahaja delavstvo v zelo težkem položaju, je ustanovni občni zbor velike važnosti za vsakega delavca. Izvolili bomo odbor, ki bo lahko užival največje zaupanje svojih tovarišev.

Kranj

Podružnica NSZ v Kranju je imela v nedeljo 27. t. m. konferenco, na katero je bil povabljen tudi zastopnik centrale. Konferenca je bila še dokaj dobro obiskana kljub temu, da je pomotoma izostalo obvestilo v »Novi Pravdi«. Na konferenci je prvi podal poročilo zastopnik centrale o gibanju tekstilnega delavstva ter o pripravah in akci-

stilno delavstvo, za pogajanja in sklenitev kolektivne pogodbe. Po tem poročilu pa je podal tudi splošno poročilo o delu NSZ. Nato je poročal tov. Žerjal o krajevnih zadevah in stavil par vprašanj centralnemu zastopniku, na katera mu je centralni zastopnik tudi odgovoril. Dalje je poročal obratni zaupnik tov. Vidregar o obratnih zadevah, intervencijah in delu zaupnikov Narodne strokovne zveze v Kranju. Po njegovem poročilu pa je spregovoril še tov. Novak, ki je podal celotno sliko o akcijah in delu medstrokovnega odbora v Kranju in o vseh sestankih in sejah, ki jih je ta odbor imel in tudi o konferenci, ki jo je sklicala Zupanska zveza.

Po daljši razpravi se je sklenilo, da se bo energično pričelo z delom ter pripravilo vse potrebno, da bo NSZ lahko kar najbolj uspešno zagovarjala interese tekstilnega delavstva.

Novo mesto — Prečna

V nedeljo 3. novembra letos se vrši širša odborova seja v Sokolskem domu ob 10. uri. Vsi člani se pozivajo, da se seje udeležijo polnoštevilno. Obravnavali bomo mezdna gibanja v posameznih tovarnah in uredbo o minimalnih mezdah.

Člani, ki nimajo doslej še novih legitimacij, jih bodo ob tej priliki prejeli, stare pa zamenjali. Zaostalo članarino bo treba takoj poravnati, da s tem olajšamo delo tov. blagajniku. Zamudniki naj se ne čudijo, ako ne bodo dobili »Nove Pravde«, kar bo znak, da niso uredili svojih obveznosti napram podružnici.

Letošnjo zimo namerava podružnica zopet podeljevati podpore najpotrebnejšim članom.

Članstvo naj se obrača v vseh zadevah izključno na osebe, ki zastopajo delavce in delavke v imenu podružnice NSZ Novo mesto-Prečna. Ker sta tov. tajnik in tov. blagajnik Muschet zaradi preobremenosti dela oddala svoji funkciji tov. Prijatelju in tov. Mihaliču, sta samo ta dva upravičena s svojim podpisom jamčiti za dopise, ki se pošiljajo na podjetja in centralo v Ljubljani. Potrebne informacije dobi vsak član vsako nedeljo od 10. do 12. ure v Sokolskem domu.

Hrastnik

Pretekli teden se je vršilo v dvorani konzumnega društva zborovanje rudarjev, ki ga je sklicala Zveza rudarjev in na katero je poleg svojega strokovnega tajnika g. Arha povabila baje tudi tajnika NSZ Makšeta, češ da bo tako medsebojno poročilo o poteku mezdnih pogajanj s TPD stvari dobro služilo. Tov. Makše se tega zborovanja ni udeležil, ker je že na rudarskem sestanku pri Birtiču podal točen pregled priprav in potek mezdne razprave s TPD. Pač pa so se tega zborovanja udeležili člani ostalih strokovnih organizacij.

G. Arh je uvodoma omenil, da je rudarjem že znan potek pogajanj s TPD, vendar pa smatra za svojo dolžnost, da pojasni svoje stališče, ki ga ob tej priliki zavzema: »Na TPD je prvi podal referat o vloženih zahtevah g. Stanko. Nato je prvi govoril in podprl te zahteve tajnik NSZ. Za njim so govorili predstavniki strokovnih organizacij, jaz sem pa kar molčal in molčal. Končno sem pa na zahtevo tudi jaz podal svojo izjavo.«

Iz nadaljnjega poročila g. Arha je bilo posneti, naj se za prve kategorije stavi zahteva po zvišanju draginskih doklad za 10 odstotkov, kar bo imelo pomen pri nadurnem delu, nedeljenem delu in osebnih dokladah. Zato smatra, da bi bilo boljše, ako bi draginske doklade ostale še nadalje in se primerno zvišale. Dodal je tudi, da je tov. Makše številčno popolnoma prav utemeljil predlog po kategoriškem zvišanju temeljnih plač. Potrdil je tudi, da so NSZ, JSZ, ZZD in del II rudarske skupine zavzele enotno stališče. Povedal je tudi, da se kot sopodpisnik kolektivne pogodbe ni mogel pogajati za spremembo pogodbe G. Arh pa ni povedal, da se je to pot izpolnila zahteva tov. Makšeta, da so se zvišale kategorijske temeljne mezde. Ni povedal, da bo odslej rudar v slučaju bolezni do 7 dni, imel pravico do doplačila razlike med hranarino in temeljno mezdo po veliko večji sedanjí temeljni mezdi. Prav tako pa bo rudar prejemal v slučaju bolezni do 3 dni sedanjí višjo temeljno mezdo. Vse to pa je velika pridobitev za rudarsko delavstvo.

Nadalje ni g. Arh povedal, da je pri teh mezdnih pogajanjih le prišlo do delne revizije kolektivne pogodbe največ po zaslugi NSZ in njenega tajnika tov. Makšeta.

Ne smemo prezreti, da je g. Arh v poročilu o »svojem stališču« popolnoma objektivno. Rudarji pa poročila g. Arha niso sprejeli z odobravanjem in živjo klici, temveč si je vsak mislil svoje in lepo odšel.

Dopisnik »Delavske politike« obuja spomine na gigantske borbe za rudarsko delavstvo. Mi pa dopisniku povemo na uho, da borbe niso bile tako gigantske, pač pa je bila tem hujša reakcija teh borb, ki jo je delavstvo zelo občutilo. Če bodo pomagali tudi v bodoče pokazati toliko uspehov kot zadnje čase in prinašali med rudarje le doseganje uspeha, potem bodo »drugi« lahko samo obujali spomine na čase, ko je delavstvo verjelo praznim besedam.

Trbovlje

V našem kraju se nahaja dnevni kop Doberna, na katerem odkrivajo delavci premog. Med njimi se nahajajo predelavci, ki ne poznajo nobenega obzira, med njimi je predelavec C. A. Izrekajo nesramna imena, ki se jih civilizirani ljudje ne smejo posluževati. Koristnejše bi bilo, če bi se zanimali za varnostne odredbe pri delu in za pitno vodo. Čudimo se njihovemu

postopku in izrazom, ker so bili po poklicu trgovski pomočniki, lesni manipulanti itd. Mi rudarji smo vajeni drugačnih nastopov. Vodstvo opozarjamo, naj napravi red in primeren obračun z dotičnimi gospodi.

Loke pri Zagorju

Pri zadnjih pogajanjih so se naši rudarji nadejali, da bo imela TPD malo več smisla vsaj do onih rudarjev, ki so v tej draginji najbolj prizadeti. Večina rudarjev je družinskih očetov in le težko vzdržujejo svojo družino vsled prevelike draginje. Pričakovali smo, da bomo dobili vsaj majhno družinsko doklado, kot jo je dala družba »Bohemija« v Pečovniku svojim delavcem.

Delavstvo je sedaj uvidelo, da nima družba nobenega socialnega čuta do družin rudarjev kljub temu, da so že mnogo let zaposleni pri družbi in jim s svojim delom ustvarjajo ogromne dobičke. Delavci dobro vemo o velikem kapitalu, ki ga ima družba in od katerega bi lahko nekaj prispevala v tej draginji onim rudarjem, ki imajo številno deco. Družba naj si vzame za zgled na-

še domače podjetje, ki je veliko manjše in nima tako visokih dohodkov, kot jih ima TPD, a zna vendar ceniti rudarjevo delo. Tudi kapital pozna pač samega sebe in vsak delavec mu je brezpravna raja, ki nima druge pravice, kot delati za interese tujega kapitala. Priti bo pa moral vendar enkrat čas, ko bo kapital pravično delil svoj dobiček z delavstvom. Družbi bi se ne poznalo veliko, ko bi tudi ona dala vsaj 50 din mesečno na vsakega družinskega člana več podpore.

Domžale

Podružnica NSZ v Domžalah je imela v petek širšo odborovo sejo, na kateri je poročal odbor o mezdni razmerah v obratu Škrob-Dekstrin. Delavstvo je zaradi draginje zelo prizadeto in zato zahteva, da se mezde draginji primerno povišajo. Zastopnik centrale je poročal o vseh nujnih delavskih vprašanjih, delavstvo pa je zahtevalo intervencijo pri podjetju, da se ublažijo težke gospodarske in socialne razmere delavstva.

Prizadevanja za podaljšanje človeškega življenja

Izmed tisoč ljudi dočakajo povprečno trije starost 100 let. Povprečna dolgotrajnost človeškega življenja se je po zaslugi zdravniške vede povečala in znaša 64 let. Navzlic temu se pa število stoletnikov ni zvišalo.

Zgodovina pozna mnogo poskusov, da bi se staranje zadržalo. Tako je znano ime nekoga Cornerja, ki je hudo zbolel, ko mu je bilo 35 let. Zdravniki so izjavili, da bo živel v najboljšem primeru še dve leti. Toda mož ni hotel umreti. Krčevito se je oklepal življenja in trdno je sklenil, da mora živeti. Sam si je določil primerno hrano. Na dan je pojedel samo 23 dekagramov goste hrane in popil štiri kozarce vina. Te hrane pa ni zaužil naenkrat, temveč jo je razdelil v dve ali tri porcije. Njegova hrana je obsegala kruh in belo meso in dočakal je visoko starost 103 let.

Kar se tiče alkohola, ni enotnega naziranja. Nedvomno človeku alkohol škoduje. vendar trdnim ljudem nianj ali tudi nič, če so zmerni. Mnogi zelo stari ljudje so pili do smrti vino ali pivo, medtem ko drugi stoletniki sploh niso nikoli pili alkoholnih pijač. Znaki staranja se pojavijo enakomerno v vsem telesu, ki začne izgubljati svojo prožnost. Kosti starih ljudi se lahko lomijo. Zato je število kostnih zlomov pri starejših ljudeh večje kakor pri mladih. Gibčnost prsnega koša se zmanjša, kar vpliva na dihanje. Prebavila oslabe in okrnejo. Prav tako enako pa popusti tudi duševna čilost. O pravih vzrokih vseh teh pojavov sodijo učenjaki različno.

Nekateri domnevajo, da obstoji nekaka posebna snov življenja že v zarodku, ki se počasi izčrpa, dokler povsem ne izgine. Drugi spet mislijo, da je samo nepopolnost človeškega in živalskega življenja vzrok njegove končne izčrpanosti in staranja. Slavni ruski učenjak Mečnikov je trdil, da je staranje posledica samozastrupljanja iz debelega črevesa. V telesu nastaja zastrupljanje po kvasnih snoveh, ki manjšajo in počasi ustavijo delovanje vseh udov.

Velike važnosti je kri s svojim obtokom. Vse celice našega telesa dobivajo svojo hrano iz krvi. Če je v krvi strup, celice hrane noče več sprejeti. Vsaka celica potrebuje povsem čisto in zdravo kri. Kupičenje odpadkov v krvi spremljajo neizogibni znaki staranja. Te snovi se kot nepotrebne nabirajo v telesu, ki nima več moči, da bi jih izločilo. Tak pojav je poapnjevanje žil.

Znaki izčrpanosti telesa se pojavijo mnogo časa pred leti, ki jih navadno šele smatramo za starost. To je doba tako zvanega klimakterija (prehoda, ko človek izgublja spol-

no moč). Pri moških se pokaže to v nagnjenju k debelosti in živčnih motnjah. V teh letih se pojavijo tudi največkrat srčna napaka, sladkorna bolezen in bolezen jeter in ledvic. Doba klimakterija je posebno nevarna za telo, ki se je v mladosti zelo izčrpalo. Ta doba se zaenkrat z nobenimi sredstvi ne da odgoditi.

Mnogi učenjaki so se borili proti smrti in dosegli na tem področju nekaj uspehov, seveda pa še nihče smrti ni mogel premagati in človek je tudi nikoli ne bo premagal, ker bi to pomenilo postaviti na glavo vse naravne zakone.

Najzanesljivejše sredstvo za podaljšanje življenja je prizadevanje, da izločimo vse škodljive vplive. Poskusi glede podaljšanja življenja s prenosom zdravega uda ali tkiva na tuje telo, da se tako nadomesti izčrpani ali izgubljeni ud, so šele v povojih. Najpreprostejši primer te vrste je prenos krvi, ki zdaj že davno ni nič posebnega. Pomlajevalni uspehi profesorja Voronova s prenosom opičjih žlez so znani. Po tem načinu se da do odstraniti motnje v krvnem obtoku, povzročene od pojojanja srca na stara leta. Hkratu pa lahko tako preprečimo mnoge druge bolezni. Ni dvoma, da bodo učenjaki dognali še marsikaj za podaljšanje človeškega življenja.

RADIO

Ljubljana

od 3. do 10. novembra

Nedelja, 3. novembra: 8: Jutrnji pozdrav. — 8:15: Šrnel »Ljubljana«. — 9: Napovedi, poročila. — 9:15: Prenos cerkvene glasbe iz frančiškanske cerkve. — 9:45: Verski govor (prior Valerijan Učak). — 10: Radijski salonski orkester (vodi Novšak). — 11: Po domače: Fantje na vasi, vmes plošče. — 12:30: Objave. — 13: Napovedi. — 13:02: Napevi iz Leharjeve operete »Grof Luksemburški« (peli bodo Sonja Ivančičeva, Jean Franci in Drago Zupan). — 16:30: Tudi kmečki fant naj telovadi (Jože Hvala). — 17: Gospodarska navodila in tržna poročila. — 17:30: Pevski zbor »Grafika«. — 18:15: Za veselje in zabavo (plošče). 19: Napovedi, poročila, objave. — 19:30: Slovenska ura. — 21:15: Pevski koncert Karle Šlehanove. — 22: Napovedi, poročila. — 22:15: V modernem ritmu (plošče).

Ponedeljek, 4. novembra: 7: Jutrnji po-

zdrav. — 7:05: Napovedi, poročila. — 7:15: Pisan venček veselih zvokov (plošče). — 12: Solistične lahke točke (plošče). — 12:30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13:02: Radijski orkester. — 14: Poročila. — 18: Duševno zdravstvo (dr. Anton Breclj). — 18:20: Citraši igrajo (plošče). — 18:40: Mesečni slovstveni pregled (prof. Fran Vodnik). — 19: Napovedi, poročila. — 19:25: Nacionalna ura. — 19:50: Hudomušnost (Fr. Lipah). — 20: Violinski koncert (Zlatko Topolski, pri klavirju Lovro Matačič). — 20:45: Radijski orkester. — 22: Napovedi, poročila. — 22:15: Kvartet pihal (flavta, klarinet, rog, fagot).

Torek, 5. novembra: 7: Jutrnji pozdrav. — 7:05: Napovedi, poročila. — 7:15: Pisan venček veselih zvokov (plošče). — 12: Nekaj poljskih (plošče). — 12:30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13:02: Radijski orkester. — 14: Poročila. — 14:15: Šolska ura: Noči med ribiči na Jadranu — dialog (vodi bo Rafael Bačar). — 18: Trio Viher. — 18:40: Kaj vemo o gmoti (prof. Miroslav Adlešič). — 19: Napovedi, poročila. — 19:25: Nacionalna ura. — 19:50: Gospodarski pregled (Drago Potočnik). — 20: Rezervirano za prenos. — 22: Napovedi, poročila. — 22:15: Lahka glasba (radijski orkester).

Sreda, 6. novembra: 7: Jutrnji pozdrav. 7:05: Napovedi, poročila. — 7:15: Pisan venček veselih zvokov (plošče). — 12: Peter Iljič Čajkovskij: Koncert za gosli in orkester op. 35 (plošče). — 12:30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13:02: Vse od kraja (plošče). — 14: Poročila. — 18: a) obisk pri litografu (reportaža). b) Delaj z nami (g. Miroslav Zor). — 18:40: Naloge Delavske zbornice (Jože Langus). — 19: Napovedi, poročila. — 19:25: Nacionalna ura. — 19:50: Uvod v prenos. — 20: Prenos iz ljubljanske opere (v prvem odmoru glasbeno predavanje ravnatelja Ukmarja, v II. odmoru napovedi, poročila).

Četrtek, 7. novembra: 7: Jutrnji pozdrav. — 7:05: Napovedi, poročila. — 7:15: Pisan venček veselih zvokov (plošče). — 12: Slovenski skladatelji (plošče). — 12:30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13:02: Šrnel »Štirje fantje«. — 14: Poročila. — 18: Pester spored radijskega orkestra. — 18:40: Slovensčina za Slovence (dr. Rudolf Kolarič). — 19: Napovedi, poročila. — 19:25: Nacionalna ura. — 19:50: Deset minut zabave. — 20: Cimermanov kvartet. — 20:45: Reproduciran koncert simfonične glasbe. — 22: Napovedi, poročila. — 22:15: Radijski orkester.

Petek, 8. novembra: 7: Jutrnji pozdrav. — 7:05: Napovedi, poročila. — 7:15: Pisan venček veselih zvokov (plošče). — 11: Šolska ura: Kako je milijon modrih cvetk obleklo narod — dialog (vodila bo Julija Čučkova). — 12: Slovenske pesmi (plošče). — 12:30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13:02: Radijski orkester. — 14: Poročila. — 14:10: Turistični pregled. — 18: Ženska ura: Žena in vprašanje miru (Milena Premru-Mohoričeva). — 18:20: Ksilofon in saksofon (plošče). — 18:40: Francoščina (dr. Stanko Leben). — 19: Napovedi, poročila. — 19:25: Nacionalna ura. — 19:50: Tristovska oprema II. del (dr. Anton Mrak). — 20: Ruska glasba I. — 20:45: Koncert slovenske glasbe (radijski orkester). — 22: Napovedi, poročila. — 22:15: Pisan drobiž (plošče).

Sobota, 9. novembra: 7: Jutrnji pozdrav. — 7:05: Napovedi, poročila. — 7:15: Pisan venček veselih zvokov (plošče). — 12: Vesele plošče izberimo. — 12:30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13:02: Vesele plošče izberimo. — 14: Poročila. — 17: Otroška ura: Pavliha — zvesti služabnik, lutkovna igra. — 17:30: Pri lutkah in škratih (plošče). — 17:50: Pregled sporeda. — 18:40: Kakšno bo vreme (Janko Sicherl). — 19: Napovedi, poročila. — 19:25: Nacionalna ura. — 19:40: Koračnica (plošče). — 20: Zunanepolitični pregled (dr. Alojzij Kuhar). — 20:30: Muzikalno pisan večer. — 22: Napovedi, poročila. — 22:15: Za dober konec tedna (radijski orkester).